

د افغانستان اسلامي امارت
د پوهنې وزارت
د مقام د دفتر لوی ریاست
د نشراتو او عامه اړیکو ریاست

عرفان

ښوونیزه، ادبي، څېړنیزه او ټولنیزه مجله

سال یکصد و سوم، شماره مسلسل ۶۰۹، ماه ذوالحجّة الحرام ۱۴۴۵ هـ ق مطابق ماه جوزا ۱۴۰۳ هـ ش

د مورنۍ ژبې ارزښت
تعلیم و تربیه در عصر در چټکۍ شمع و تاثیر پر اهمیت ملی
د ژوند د وروستی حالت یادونه
طرح فعالیت های درسی
د ښوونې لاروونې د کچې د لاروونې له لارې څخه

Islamic Emirate of Afghanistan
Ministry of Education
General Directorate of the Head Office
Directorate of Publication and Information

Erfan

Educational, Cultural, Research & Social Magazine

تعمیر یک باب مکتب در ولسوالی خان آباد کندز به بهره‌برداری سپرده شد

The Value of the Mother Tongue
Education and Training in the Era of Globalization and its Impact on National Security
Notes on the final State of Life
Educational Activity Plans
Struggling Against Financial Resistance by Improving Educational Standards

کتبپلاوی: الحاج مولوي شهاب الدين "ثاقب"
مولوي عزيز احمد "ريان"
قاري منصور أحمد "حمزة"
معراج "زمانی"
محمد ابراهيم "ملهم"
محمد نسيم "عیاذ"
عبدالصبور "غفرانی"
سعید "جلال"
محمد اکرم "وفادار"

مسئول مدیر: جاوید «بهرام خیل»
مهتم: عبد الواسع "سعدت"

انخورگر: محمد ادریس "نوری"

دیزاینر: محمد قسیم "یعقوبی"
داریکی شمېره: ۰۰۹۳۷۲۹۸۱۹۰۳۳
تیراژ: ۱۵۰۰ جلد

برېښنالیک: Erfan.magazine1400@gmail.com

د دې کڼې مطالب

ليکوال

مخ

۱	مسئول مدير	سرليکنه
۳	مؤلف زين العاب الدين حقيار	د مورنۍ ژبې ارزښت
۸	پوهنيار صلاح الدين قريشي	تعليم و تربيه در عصر ...
۱۵	مفتي وقايت الله وقار	د ژوند د وروستي حالت ...
۱۷	شهيد الله عزيزي	طرح فعاليت هاي درسي
۲۵	پوهيالي محمد قيس عصمتي	د ښوونې او روڼې دکچې ...
۳۰	ماستر حبيب الله وليزاده	مؤفقيت جوانان در امر ...
۳۶	معاون مؤلف سيد احمد جاهد تلاش	نقش مؤثر خانواده در بهبود ...
۴۲	پوهنيار جگرن صميم وليزاده	نرم افزارهاي رياضي ...
۴۸	ماستر پوهنيار عبدالله غزنوي	نظريه بحران هاي بين المللي ...

د عرفان مجله د مطالبو په اېډيټ کې خپلواکه ده، راغلي ليکنې له عرفان سره پاتې کېږي.
د عرفان مجله د ليکوال د ليکنې ننگه نه کوي، هر ليکوال ته ښايي
چې د خپلې ليکنې ننگه په خپله وکړي.

د پوهنې وزارت

ښوونيزه، ادبي، څېړنيزه او ټولنيزه مجله

د تاسيس کال: ۱۳۰۱ هـ ل ۱۹۲۳ م

د راتلونکي نسل روزنه دروند مسؤلیت دی

ښوونه او روزنه هغه شتمني ده، چې د هر هېواد راتلونکي ورځه څخه څرېږي د هېواد آبادي، سمسورتيا له ملي نواميسو څخه دفاع، د خپلې آزادۍ او خپلواکۍ ساتنه، د خلکو ترمنځ سوله ييز گډ ژوند، ملي يووالي، خپل فرهنگ او کلتور ته خدمت کول د عامه شتمنيو ساتل، له رشوت، خيانت او فساد څخه ډډه کول هغه کړنې دي چې زموږ د هېواد او خلکو برخليک وړپورې تړلی دی پورتيو ټکو ته په پاملرنې سره د ستونزو د حل يوازينی کلي له درنو ميندو، پلرونو او زموږ درنو او د قدر وړ ښوونکو او استاذانو په لاس کې ده. د اروا پوهنې پوهان وايي چې «انسان د محيط زېږنده دی نه وراثت»، دا خبره تر ډېره بريده سمه او پر ځای ده، ځکه چې د افرادو روح او روان د خپل چاپيريال (پلار، مور، استاذ) د روح، روان انگازه او انعکاس دی او له دې پرته بل څه نشي کيدلای؛ نو رځی چې د هېواد په دې حساسو شپبو کې له خپلو درنو استاذانو، ښوونکو او کورنيو څخه وغواړو چې د خپلو اولادونو په سالمه ښوونه او روزنه کې له بل هر وخت څخه زيات زيار وگالي، خپلو اولادونو ته سمه لار وروښيي او پرې نږدي چې زموږ په هېواد کې پردي ناروا او نامشروع غوښتنې پلي شي.

يو له ډېرو مهمو او ارزښتمنو غوښتنو څخه دا ده چې په ښوونځيو کې ښوونيز او روزنيز نظم او دسپلين وساتل شي، د دې د نظم او دسپلين د ساتلو په برخه کې د درنو کورنيو برخه ډېره غوښنه ده، کورنی کولای شي چې د خپلو اولادونو

کړنې وڅاري، له هغوی څخه هره ورځ پوښتنه وکړي چې په ښوونځي کې مو څه تیرېږي، ښوونځي ته په لاره کې درته کومه ستونزه شته او که نه؟ ښوونکي صاحب ټولګي ته راځي او که نه؟ او نن یې په کومو موضوعاتو خبرې وکړې... په دې کړنې سره کورنۍ کولای شي د خپلو اولادونو له حال او احوال څخه خبر شي د هغوی په ستونزو وپوهېږي او دحل لپاره یې لازم چمتووالی و نیسي کورنۍ باید د ښوونځي له ادارې سره تل په اړیکه کې وي او د خپلو اولادونو په کنټرول او سالمه روزنه کې د ښوونځي له ادارې سره مرسته وکړي که کورنۍ د خپلو اولادونو په هکله بې غوره وي او د هغوی له عملونو څخه بې خبره وي؛ نو هېڅکله به هم ښوونیزو لوړو موخو ته ونه رسیږو، کورنۍ د خپلو اولادونو د سالمې ښوونې او روزنې بشپړ مسئولیت لري او نشي کولای چې له دې مسئولیت څخه ښوونځي ته د خپلو ماشومانو په لېرلو ځان خلاص وګڼي او خپلې اوږې سپکې کړي.

دغه راز زموږ درانه ښوونکي باید د راتلونکي نسل سالمه ښوونه او روزنه چې د پوهنې وزارت لوړې موخې جوړوي د دوی په غاړه ده، هغوی باید له درنو کورنیو سره په ګډه او له دوی سره د پرله پسې اړیکو په درلودلو سره په ښوونځیو کې د ښوونیزو او روزنیزو نظم او دسپلین په ټینګولو کې چې د ښوونې او روزنې لپاره ډېر اړین دی کار وکړي او پرې نږدې چې زموږ ښوونځي د بدماشۍ، پردې پالنې، تفرقې او نورو ناوړو عملونو په مرکز بدل شي.

د پوهنې وزارت مشرتابه له ټولو درنو ښوونکو، استاذانو میندو او پلرونو څخه په کلکه غوښتنه کوي چې په ښوونځیو کې د پوره نظم او دسپلین له لارې نوی نسل داسې وروزي چې زموږ د هېواد له خپلواکۍ، ملي نوامیسو، ملي یووالي ساتنه وکړي په خپل ګران هېواد کې د باغوره ژوند کولو لپاره په رښتینولي کار وکړي او خپلو خلکو ته په خپل هېواد کې د کار او زیار زمینه برابره کړي، ترڅو زموږ د هېواد خلک له دې زیات ونه کړېږي او په پردیو هېوادونو کې د دویمه او دریمه درجه انسانانو په توګه ژوند کولو ته اړ نه شي ترڅو زموږ د هېواد د ازلي دښمنانو هیلې له خاورو سره خاورې شي.

د مورنۍ ژبې ارزښت

الله پاک (جل جلاله) پیغام دوی ته ورسوي. نو الله (جل جلاله) چې چا ته وغواړي کمراه کوي یې او چا ته چې وغواړي هدایت کوي یې او هغه غالب او حکمت والا دی.

له ذکر شوو آیتونو څخه څرګندېږي چې ژبه په انساني ژوند او چاپېریال کې ډېر ارزښت لري دا ځکه چې الله تعالی (جل جلاله) هر قوم ته پیغمبر د هغه قوم په ژبه را لېږلی دی. که چېرې ژبې په انساني ژوند کې اړینې نه وای نو ټولو انسانانو به په یوه ژبه خبرې کولې. هر چا ته خپله ژبه ګرانه ده او ورسره مینه لري او په خپله مورنۍ ژبه ښه زده کړه کولای شي.

د هرې ژبې ویونکي باید خپلې مورنۍ ژبې ته د خپل توان په اندازه کار وکړي او په بدایینه کې یې خپلې هڅې ونه سپموي او د نورو ژبو د پرمختګ ځنډ نه شي. په یو هېواد کې د ډېرو ژبو شتون هغه ښه ورتنه دی چې په هغه ښه کې ډول ډول ګل بوټي وي. دا چې زموږ په هېواد کې ډېرې ژبې شتون لري د دې هېواد ښکلا یې نوره هم ډېره کړې ده. ژبه زموږ کلتور او هویت دی، د دې کلتور په ساتلو کې باید هراړخیزې هڅې وشي او د هرې ژبې ویونکي ته په خپله مورنۍ ژبه زده کړې برابرې شي. (۹: ۳۹، ۴۰، ۴۱ مخونه)

د مسئلې طرح: د مورنۍ ژبې ارزښت په بشري

لنډیز: ژبه د غږیزو یا صوتي سمبولونو داسې اکتسابي او قراردادي سیستم دی چې د یوې ټولنې وګړي یې په خپل منځ کې د پوهولو او راپوهولو لپاره کاروي. ژبه د انسانانو ترمنځ د اړیکو نیولو تر ټولو غوره وسیله ده. الله تعالی (جل جلاله) د الرحمن سورت په پیل کې دا وسیله او د خبرو کولو وړتیا له خپلو لویو نعمتونو څخه بولي.

کوم قوم ته چې الله تعالی (جل جلاله) د انسانانو د هدایت لپاره پیغمبر را لېږلی د هغوی په ژبه به یې خبرې کولې او په هماغه ژبه به یې دیني اخلاقي لارښوونې کولې؛ کله چې حضرت محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) په پیغمبرۍ مبعوث شو او قرآن کریم پرې نازل شو، د قرآن کریم ژبه عربي وه، د هغه ځای خلک سم پرې پوهېدل. الله تعالی په قرآن کریم کې څو ځایه ذکر کړي چې قرآن کریم په عربي ژبه نازل شوی دی نو ځکه ټولې مورنۍ ژبې او په ځانګړي ډول سره عربي ژبه د ارزښت وړ ده. (۱: ۱۲ مخ)

سریزه: الله تعالی (جل جلاله) د ابراهیم سورت په څلورم آیت کې فرمایي: (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلَّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ). ژباړه: موږ هېڅ رسول نه دی لېږلی مګر د هغه د قوم په ژبه د دې لپاره چې هغه د

لپاره کار واخلم.

مخینه: د مورنۍ ژبو د ورځې نومونه د بنګالیانو نوښت دی، هغه دا چې په ۱۹۵۲ زېږدیز کال کې هغه وخت چې بنګله دیش خپلواک هېواد نه وو او د شرقي پاکستان په نوم یادېده؛ یوشمېر بنګالي محصلینو سوله ییز لاریونونه وکړل او په پوهنتونونو کې د اردو ژبې سرپرېه د بنګالي ژبې ځای غوښته، په همدې کال بنګالي ځوانان له پولیسو سره لاس او ګریوان شول چې پکې ګڼو بنګالي ځوانانو خپل ژوند له لاسه ورکړ، دغه شومې پدیدې ته د ملګرو ملتونو ورپام شو او مورنیو ژبو ته کار پیل او د لمانځلو ورځ یې وټاکل شوه. یونسکو د فبرورۍ ۲۱ مه د ژبو د نړیوالې ورځې په نوم نومولې ده. ملګرو ملتونو هم د مورنیو ژبو خورا اهمیت ته په کتو سره ۲۰۰۸ زېږدیز کال د نړۍ د ژبو کال اعلان کړ. (۱۵)

د مورنۍ ژبې ارزښت:

الله پاک (جل جلاله) د طه سورت په ۱۱۳ آیت کې فرمایي: «وَكذَلِكَ أَنْزَلْنَا قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا».

ژباړه: او موږ تاته دا قرآن په کامل عربي فصاحت سره را لېږلی دی او تاته مو د قیامت د ورځې له وعدو او حالاتو څخه په بېلابېلو لارو خبر درکړی دی، د دې لپاره چې خلک پرېږنکاره شي او یا ورته نوی نصیحت وکړي. همدارنګه الله تعالی (جل جلاله) په قران عظیم الشان د یوسف سورت په دویم آیت کې فرمایي: «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ» ژباړه: په حقیقت کې قرآن کریم په عربي ژبه نازل شوی ترڅو پرې پوه شی او غور وکړي.

د قرآن کریم له مبارکو آیاتونو څخه څرګندېږي

او انساني ژوند کې څه دی؟ که ژبه نه وای نو بشري ژوند به بې معنی او انسانان به په سوږو کې خواره واړه اوسېدل؛ ژبه ډېره اړینه ده، د دې اړین څېز سپړل او په اړه یې معلومات را ټولول د هر لیکوال دنده او مسئولیت دی.

د موضوع اهمیت او ارزښت: مورنۍ ژبه په دیني، تاریخي، جوړښتي، علمي، ساینسي او بیولوژیکي لحاظ ډېر ارزښت لري، د همدې مورنۍ ژبې په واسطه زموږ انساني ژوند د انسانیت ژوند شو، همدا ژبه ده چې انسانان یې په یوه ټغر را ټول کړل، د لومړي ځل لپاره د بسم الله ویل، د لیک لوست، د اسلامي او انساني ژوند پیل د همدې مورنۍ ژبې په واسطه ترسره شوی دی، مورنۍ ژبه د یو ملت، تاریخ، هويت، سیاسي او اسلامي مرکز په رامنځته کېدو کې رنځنده رول لوبولی شي؛ نو په همدې پار د مورنۍ ژبې زده کول او تقویه کول اړین دي.

موخه: له دې لیکنې څخه زما موخه دا ده چې د مورنۍ ژبې ارزښت څرګند کړم ترڅو خلک د خپلې مورنۍ ژبې په بداینه کار وکړي.

پوښتنې: د مورنۍ ژبې ارزښت په څه کې دی؟ څنګه کولای شو خپله مورنۍ ژبه پیاوړې کړو؟ د لیک او لوست په زده کولو کې د مورنۍ ژبې اغېز څنګه دی؟

د څېړنې میتود: د هرې څېړنې لپاره د میتود ټاکل د څېړنې د اصولو له مخې یو اړین کار دی. د میتود په وسیله د موضوع څېړل یو منظم یون (حرکت) او تګلوری پیدا کوي چې د وخت له ضایع کېدو، د مسایلو له تکرار او د نورو ستونزو مخنیوی کوي. د دې لپاره چې له یادو ستونزو څخه مو ځان خلاص کړي وی ومو غوښتل چې له کتابتوني میتود نه د خپلې مقالې د بشپړېدو

د ارزښت وړ ده، همدارنگه د ژبې د پیدایښت په اړه الله تعالی (جل جلاله) د قرآن شریف په الرحمن سورت کې فرمایي:

«الرَّحْمَنُ (۱) عَلَّمَ الْقُرْآنَ (۲) خَلَقَ الْإِنْسَانَ (۳) عَلَّمَهُ الْبَيَانَ (۴)» ژباړه:

الله پاک (جل جلاله) لومړی انسان پیدا کړی او بیا یې د خبرو او بیان قدرت ورکړی دی. الله تعالی (جل جلاله) انسان ته د وجود او ژبې نعمتونه ور په برخه کړل، د ژبې د نعمت په وسیله انسان د خپل زړه احوال او راز بل ته په ډېره آسانی سره لېږدولای شي؛ که د زړه غوښتنه او مطلب ویل په مورنۍ ژبه وویل شي دا به په آسانی سره ترلاسه شي؛ په دې اړه د پښتو ژبې یو شاعر وايي:

هرملت چې شي گویا د خپلې ژبې مطالب یې شي آسان د خپلې ژبې

ژبه د انسانانو له پیدایښت سره منځته راغلی ده، ژبې د ټولنې له تکامل سره سم پرمختګ کړی دی، ژبه د ټولنې په وده، پرمختګ، بدلون، بشپړتیا او تکامل کې بې اغېزه نه ده، په هروخت او د ژوند په هر پړاو کې ژبې خپل ارزښت ښودلی دی، همدارنگه د پښتو ژبې شاعر مولوی احمد د ژبې د ارزښت په اړه څه ښه ویلي دي:

په هر دم په هر زمان په کار ده ژبه د همه واره جهان په کار ده ژبه

ژبه په ورځني ژوند کې ډېره اړینه وسیله ده له ژبې پرته د انسان پرمختګ ناشونی دی، که چېرې څوک غواړي چې فصیح او روانې خبرې وکړي خپله مورنۍ ژبه دې تقویه کړي. مورنۍ ژبه ډېر ارزښت لري که چېرې د یو قوم ژبه له منځه لاړه شي، نو هغه قوم هم له منځه ځي او محوه کېږي ځکه چې د هر قوم هويت او پېژندنه له

چې ژبه په ورځني ژوند کې ډېر ارزښت لري او د ژبې د پیدایښت تاریخ د انسانانو د پیدایښت د تاریخ سره ټینګې اړیکې لري، د انساني ټولنې د تاریخ د تکامل او پرمختګ سره یې سم تکامل موندلی دی او په نتیجه کې یې دغه اوسنۍ ښه غوره کړې ده. ژبه یو رمزي سیستم دی چې د بشري فعالیت په بهیر کې د پوهولو او راپوهولو دنده تر سره کوي، کیدای شي چې ژبه طبیعي او مصنوعي ښه هم ولري، طبیعي ژبه هغه ژبه ده چې په ورځنيو معمولي چارو کې ترې کار اخیستل کېږي، مصنوعي ژبه د ځینو خاصو او ځانګړو اړتیاوو زېږنده ده او معمولاً د علمي او تخنیکي موخو لپاره کارېږي، لکه د ریاضي سمبولونه... (۲۱:۱۰ مخ)

ژبه له ټولنیز ژوند سره سمه منځ ته راغلې ده، داسې چې د ټولنیز کار په بهیر کې لومړی د لغوتو (اشارو) او ورپسې د جړو پړو او هیجاني غږونو په ښه غږېدا پیدا شوې او بیا له هغو څخه د پرله پسې ټولنیزې اړتیا په توګه ژبه منځ ته راغلې ده.

ډېر فیلسوفان په دې باور دي چې ځمکه د ژبو کره ده او د دې کرې او ژبو ساتل او پیاوړي کول د هر انسان دنده ده؛ د نړۍ ټولې پدیدې د ژبو په لوبو کې په خوځښت کې دي. که ژبه نه وای انساني ژوند به بې مانا وو؛ انسانان به خواره واره په غرونو، رغونو او ځنګلونو کې اوسېدل. اصلاً ژبه یوه ټولنیزه پدیده ده چې د ټولنیز تولید د پراختیا په اوږدو کې منځته راغلې او د بشري فعالیتونو د تنظیمولو یوه اغېزناکه وسیله ده. (۲۱، ۲۲: ۱۱) مخونه

الله تعالی (جل جلاله) د عربي ژبې یادونه په قرآن کریم کې څو ځله ذکر کړې، له دې یادونو څخه جوتیرې چې ژبه په ورځني ژوند کې ډېر

پرې پوه شي، نو دا خبره به د نوموړي مغزو ته کوزه شوې وي؛ خو که نوموړي کس سره په خپله مورنۍ ژبه خبرې وشي، نو دا خبره به د نوموړي زړه ته ښکته شي».

يو فرانسوي ليکوال د ژبې د ارزښت په اړه ډېر ښه ويلی: «هر ملت چې خپله مورنۍ ژبه هېره کړي، د هغه زندان وکړي په څېر دي چې د خپل زندان کيلي يې ورکه کړي وي».

د اروپا يو بل داستاڼ ليکونکی ورته نظر لري: کله چې نيوآکراغواړي يو ملت غلام کړي لومړی يې خپله ملي ژبه له ذهنه پاکوي، بله ژبه ور باندې تپي.

په مورنۍ ژبه زده کړه کول تخليقي وزن زياتوي او همدارنگه تحقيقي برخه هم پياوړې کوي. په مورنۍ ژبه زده کړې کول معنوي او مادي گټې لري؛ معنوي گټه يې ارزښت موندنه ده چې ژبې ته ارزښت ورکول دي او مادي گټه يې ژباړه او تحقيق دی. که چېرې څوک په خپله ملي او يا مورنۍ ژبه زده کړې ونه کړي، کتاب، ورځپاڼه پرې ونه ليکي، په راډيو، تلويزيون او ټولنيزو رسنيو کې برخه ور نه کړل شي ښايي د ورکېدو له بلا سره مخ شي.

څرنگه چې پښتانه په نړۍ کې ډېر مهاجرين لري ژبه او هويت يې د ورکېدو له گواښ سره مخ دي تردې چې يونسکو هم يو ځل پښتو په هغو ژبو کې راوستې وه او ويلې وو چې پښتو ژبه د ورکېدو له گواښ سره مخ ده. جنکونه، کډوالي، کمزوری اقتصاد، خپل منځي جگړې، نه يووالي، پردی فرهنگ منل او په خپله مورنۍ ژبه زده کړې نه کول د دې لامل کېږي چې د خپلې مورنۍ ژبې ارزښت کم شي. (۱۵)

ژبې سره اړيکه لري. محمد گل مومند د ژبې او کلتورد ساتلو په باب دا نصيحت وړاندې کوي:

نورې ژبې زده کول که دی کمال

خپله ژبه هېرول بې کمالی ده

مومند صاحب وايي: «ژبه بايد وساتله شي، وپالل شي، وروزله شي، پراختيا ورکړل شي، علمي شي، ادبي شي، ترڅو د ملت ټولو اړينو احتياجاتو ته کافي شي». (۴: ۲۷ مخ)

د ژبې د ارزښت په باب د «تاريخ الخلفا» اثر چې جلال الدين سيوطي په عربي ژبه ليکلی دی، يوه کيسه يې هم د يادولو وړ ده چې ژباړه يې دلته را اخلم:

ابوالاسود وايي: «چې يوه ورځ د حضرت علي کرم الله وجهه حضورته راغلم گورم چې سر يې په زنگون ايښی او په فکر کې ډوب دی، کله يې چې سر را پورته کړ، ما ورته وويل: اميرالمومنينه! په څه فکر کې تللی يې؟ ده وويل چې په دې ښار کې له خلکو څخه ناسمه عربي اورم او سم تلفظ يې پرې ايښی دی، زه دې ضعيت ډېرخواشيني کړی يم، څه چاره ورته سنجوم.» هماغه وه چې د عربي صرف نحوه وليکل شوه. (۱۰، ۲۵)

د ملگرو ملتونو شمېرې ښي چې په نړۍ کې ۴۰ سلنه انسانان په خپله مورنۍ ژبه زده کړو ته لاسرسی نه لري، هر انسان حق لري چې په خپله مورنۍ ژبه زده کړې وکړي، کوم ماشوم چې په خپله مورنۍ ژبه زده کړې کوي ډېر ځيرک او پوه وي. د سويلي افريقا پخوانی ولسمشر نېلسن منديلا وايي: «که له يو چا سره په داسې ژبه خبرې وشي چې نوموړی

پایله:

اخځلیکونه

- ۱- چمتو، محمد قسیم. ۱۳۹۶ لمريز. تشریحي ژبپوهنه، کابل: جهان دانش څېړندويه ټولنه.
- ۲- خوبشکي، محمد صابر. ۱۳۹۵ لمريز. پښتو غږپوهنه او ويپوهنه (فونولوژي او مورفولوژي)، جلالکوت: ختيځ څېړندويه ټولنه.
- ۳- رحمت، زيرکيار. ۱۳۹۰ لمريز. ژبه له ادمه تردې دمه، امريکا: کليفورنيا.
- ۴- زيور، زيورالدين. ۱۳۸۹ لمريز. پښتو ادبياتو تاريخ اوسنی دوره، پېښور: ميهن څېړندويه ټولنه.
- ۵- شاکر، نوراحمد. ۱۳۵۰ لمريز. ژبني څېړنې، د کابل پوهنتون.
- ۶- شيرزاد، پښتون آقا. ۱۳۹۷ لمريز. د ژبې د تدريس اصول، کابل: نويسا څېړندويه ټولنه.
- ۷- لودين، دولت محمد. ۱۳۹۵ لمريز. د عمومي ژبپوهنې مسايل، جلالکوت: ختيځ ادبي بهير.
- ۸- مومند، محمدکل. ۱۳۸۳ لمريز. لنډکي پښتو او پښتونواله څلورم چاپ، کندهار: بينوا څېړندويه ټولنه.
- ۹- نيازی، رفيع الله. ۱۳۹۰ لمريز. په پښتو کې د گرامرليکنې تاريخي بهير، کابل: دانش څېړندويه ټولنه.
- ۱۰- واجد، عبدالواجد. ۱۳۹۱ لمريز. د ژبپوهنې بنسټونه، هند رېپرو مطبعه (Repro India Ltd).
- ۱۱- وزيری، محمد اقبال. ۱۳۹۴ لمريز. پښتو د تاريخ په بهيرکې، کابل: اسد دانش څېړندويه ټولنه
- ۱۲- هاشمی، سيد محی الدين. ۱۳۸۳ لمريز. د پښتو ژبې لنډ کرامر، پېښور: الازهر څېړندويه موسسه.
- ۱۳- هوتک، معصوم. ۲۰۰۷ م. د معيار په ژبه يو څېړنه، کندهار: علامه رشاد څېړندويه ټولنه.
- ۱۴- يون، محمد اسمعيل. ۱۳۸۷ لمريز. د محمد کل خان مومند اندوژوند ته يوه لنډه کتنه، کابل: يون کلتوري.

د ټولنپوهنې له نظره ژبه يوه ټولنيزه پديده ده، چې د ټولنيزو اړتياوو د پوره کولو په موخه منځته راغلې ده او د حقايقو د څرگندولو او د افکارو د تبادلې وسيله ده او په دې توگه انسانان په خپلو منځو کې يو له بل سره اړيکه او رابطه پيدا کوي. (۱۷:۶)

د نړۍ پر مختگ او په دې اړه د معلوماتو لېږد را لېږد د ژبې په واسطه ترسره کېږي، اړينه ده چې هرچا ته په خپله مورنۍ ژبه د زده کړې، ليک او لوست زمينه برابره شي ترڅو وکولای شي چې د خپل هېواد د پرمختگ، هوساينې او سکون لپاره مهم معلومات زده کړي او د هېواد په جوړولو کې ورڅخه کار واخلي.

اشغالگر او ښکېلاکگر که وغواړي چې يو هېواد د تل لپاره په خپل واک کې ولري لومړی ورڅخه خپله مورنۍ ژبه اخلي وروسته خپلې غوښتنې پرې مني؛ د مورنۍ ژبو لمانځنه د همدغو ژبو ويونکو ته د خپلواک هويت او پېژند وړکونې روحیه پياوړې کوي. ترکومي اندازې پورې چې له مورنۍ ژبې څخه ډېر کار اخيستل کېږي په هماغه اندازه پراختيا مومي او که چېرې له ژبې څخه د کوم فکر يا د مفاهمې او نورو څرگندولو کې کار نه اخيستل کېږي ورو ورو له ذهن څخه وځي.

د مورنۍ ژبې بلایه کول، کار ورته کول او مينه ورسره لرل د هر وگړي مسلم حق دی په دې اړه يو شاعر وايي:

مور راته پښتو ژبه ښودلې ده
ځکه لکه مور راباندې گرانه ده

تعلیم و تربیه در عصر جهانی شدن و تأثیر آن بر امنیت ملی

قسمت اول

چکیده

پدیده جهانی شدن از بحث برانگیزترین مسایل روز جهان به شمار می‌رود. پدیده‌ای که در تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی انسانها نقش تعیین‌کننده‌ای داشته و مرزهای جغرافیایی را به حداقل ممکن کاهش می‌دهد، منافع مردم و کشورها را بیش از پیش به هم تنیده کرده و علاوه بر کالا و خدمات، افکار و دانش بشری را نیز آسان‌تر ساخته و بی‌حد و مرزتر از گذشته مبادله می‌کند. مفهوم جهانی شدن محصول رشد نظام سرمایه‌داری است که از قرن ۱۶ و ۱۷ میلادی تجلی پیدا می‌کند. در این وضعیت، علاوه بر فتح سرزمین، بعد اقتصادی نیز به آن افزوده شد؛ یعنی به دنبال تولید انبوه در نظام سرمایه‌داری، نیاز به بازارهای فروش به وجود می‌آمد که آن‌هم نیازمند دولتی بود که به لحاظ اقتصادی این جهان‌گشایی را فراهم آورد. در این مرحله علاوه بر وجه سیاسی، وجه اقتصادی هم به آن افزوده می‌شود. فتح سرزمینی مانند دوره قبل یک اصل نبود. جهانی شدن در مفهوم پست مدرن آن، محصول یکی دو دهه اخیر است. این بار جهانی شدن وجوه مختلفی دارد و تا زوایای زندگی انسان‌ها هم رسوخ پیدا می‌کند و اقتصاد، سیاست، اجتماع، فرهنگ و حتی زندگی خصوصی افراد را نیز در بردارد.

خاستگاه زمانی تحولات جهانی شدن در تعلیم و تربیه به دو رویداد مهم تاریخی بر می‌گردد: یکی زنگ خطر بحران جهانی در فرانسه در سال ۱۹۶۸، که برخاسته از نهضت فکری ریشه‌داری بود که نظام آموزشی موجود را زیر سؤال برد. دومین رویداد، اجلاس کمیسیون ملی آمریکا برای اعتلای تعلیم و تربیه بود که در سال ۱۹۸۱ برگزار و منجر به گزارش تکان‌دهنده‌ای گردید که در سال ۱۹۸۳ با عنوان «ملتی در معرض خطر» انتشار یافت.

مقاله حاضر که به روش کتابخانه‌ای صورت گرفته و به دنبال پاسخ به این پرسش است که: تعلیم

و تربیه در عصر جهانی شدن چه تأثیری بر امنیت ملی کشورها خواهد داشت؟
تعلیم و تربیه در بیش تر کشورها هنوز هم مهمترین نهادی است که اولین تصاویر از نظام سیاسی، کارگزاران و نهادهای اجرایی را برای شهروندان برمی سازد. از این نظر، معلمین و استادان اولین و موثرترین الگوهای رفتاری، گفتاری و پنداری برای شهروندان به شمار می آیند. این کارگزاران نظام آموزشی هستند که تصویر مثبت یا منفی از نهادهای اجرایی و نظام سیاسی را در ذهن شهروندان نهادینه می کنند. این تصویرسازی حتی در فرآیندهای استخدام و جذب نیروی نهادهای اجرایی تأثیر دارد حتی شکل گیری نهادهای امنیتی قدرتمند برای یک کشور، مستلزم بازنمایی مثبت آن در فرایندهای تعلیم و تربیه است. اگر کارگزاران آموزشی به جای تصویری مفید و مثبت از نیروی امنیتی، چهرهای منفی و ترس آلوده از آن بازنمایی کنند، احتمالاً نخبگان و سرآمدان از خدمت در آن سر باز خواهند زد و همین مایه تضعیف نیروی انسانی و در نهایت تضعیف قدرت امنیتی کشور خواهد بود.

واژگان کلیدی: جهانی شدن، تعلیم، تربیه، امنیت، امنیت ملی

مقدمه

آموزش رسمی و غیررسمی، بین برنامه درسی از قبل تنظیم شده و انتخاب های افراد، بین شاگرد و معلم، بین والدین و فرزندان آنها، بین انسان و ماشین و حتی بین رشته های مختلف، موجب شده تا چالش های عمده ای در آموزش ایجاد شود که به منظور برخورد با آنها و انطباق با تغییرات پیش آمده، برنامه ریزان و مربیان آموزشی باید گام هایی فوری و متهورانه برای تجدیدسازمان آموزشی در تمامی جنبه ها و ابعاد بردارند و بدیهی است که غفلت از این کار به معنی سلب مسئولیت به نفع جهانی سازی و جریان متولی آن است. از مطالعه وضعیت موجود در تعلیم و تربیه کشورمان می توان دریافت که در طول سالیان گذشته، تلاش موفقیت آمیزی برای شناسایی این چالش ها و مقابله با آنها به عمل نیامده و اگر هم کاری صورت گرفته جامع و کامل نبوده و نظام آموزشی کشور کماکان به روش سنتی خود اداره می گردد.

مفهوم جهانی شدن

ما هر روز با واژه جهانی شدن (globalization)

امروزه، تقریباً تمام کسانی که به دنبال توسعه و اصلاحات هستند در همه جای دنیا از تعلیم و تربیه شروع می کنند و رویکردهای برآمده از عصر جدید ارتباطات و فناوری ها در تعلیم و تربیت از جمله دیدگاه حداکثری مبتنی بر خود یادگیری و چگونگی یادگیری، یادگیری فرایندمدار و مستقل موجب حرکت تدریجی در باز تعریف مفاهیم اساسی تعلیم و تربیت شده است. علم، تدریس، معلم، شاگرد، محتوای درسی و مدرسه در حال احراز تعاریف جدید هستند.

جهانی شدن موجب شده تا در بسیاری از موارد مرزهای سنتی آموزش و فناوری ها از بین رفته و نیازمند آن است که دوباره تعریف شود. برای مثال از بین رفتن مرز بین دولت های ملی و جامعه جهانی، بین فرهنگ ملی و خرده فرهنگ های تشکیل دهنده آن، بین مکتب و جامعه محلی، بین خانه و مدرسه، بین آموزش و کار، بین دنیای کار و مؤسسات یادگیری، بین

بر این اساس معنای لغوی (Globe) فراگرفتن یا تأثیر گذاردن بر کل دنیا و سراسر جهان است. در یونان باستان (Globe) را اندیشمندانی به کار بردند که سرتاسر جهان را به هم پیوسته می دانستند و برخی از یونانیان باستان آنرا به معنای سطح کل جهان می دانستند.

اما آن چیزی که هم در معنای باستان و هم در ریشه لغوی (Globe) مشترک است، این است که این اصطلاح برای کلیت فراگیر و به هم پیوسته جهان بشری به کار می رود؛ زمانی که تمامی جهان به عنوان پدیده‌ای یگانه شناخته می شود و می توان آنرا به مثابه یک کل یا یک موجود به هم پیوسته دید. به همین دلیل (Globalization) به جهانی شدن ترجمه می شود. آن گونه که مارتین آلبرو نیز توضیح می دهد، پسوند (Ization) زمانی به کار می رود که یک فرایند و دگرگونی اساسی در حال انجام است. مثل (Urbanization) که به معنای فرایند شهری شدن است و به روندی اطلاق می شود که طی آن جوامع روستایی به تدریج به جوامع شهری تبدیل می شوند یا عبارت (Modernization) که به معنای مدرن شدن است، یعنی فرایندی که در آن به تدریج جوامع سنتی از پوسته سنت خارج شده و مدرن می شوند. شاید به همین دلیل ترجمه این اصطلاح به «نوسازی» ایراد داشته باشد، زیرا پسوند (Ization) لزوماً مفهوم فاعلیت بر اساس طرح و برنامه خاصی را در خود ندارد. بر این اساس بسیاری از مترجمان تلفظ فرانسه - فارسی آن یعنی مدرنیزاسیون را به کار می برند.

به هر حال ترجمه صحیح تر (Globalization) همان جهانی شدن است. ترجمه این اصطلاح به کلماتی مثل «جهانی سازی» کاملاً خلط مبحث است. زیرا کسانی که معتقدند شکل گیری

از طریق اخبار و خواندن روزنامه ها بطور اتفاقی مواجه می شویم که به نظر می رسد در هر مورد از معنای متفاوتی برخوردار است. خبرنگاران، نخستین افرادی بودند که به این مفهوم پرداختند و ادبیات اولیه آنرا به وجود آوردند.

با اولین امپراتوری هایی که به وجود آمدند، بحث جهان گرایی نیز مطرح شد. در امپراتوری روم، چین، ایران و مصر جهانی شدن مطرح بود که البته وجه غالب آن سیاسی و فتح سرزمین بود.

جهانی شدن معادل واژه انگلیسی (Globalization) است. مالکوم واترز از متفکران و صاحب نظران جهانی شدن معتقد است واژه هایی چون globalizing, Globalize, Globalization از دهه ۱۹۶۰ رواج یافته است.

(Globalism) و (Globalization) اولین بار در سال ۱۹۶۱ وارد فرهنگ و بستر شد و بار اول در مقاله ای با موضوع جهانی شدن به سال ۱۹۶۲ به نگارش درآمد. واترز (Waters) جهانی شدن را چنین تعریف می کند: «جهانی شدن فرآیندی اجتماعی است که در آن قید و بندهای جغرافیایی که بر روابط اجتماعی و فرهنگی سایه افکنده، از بین می رود و مردم به طور فزاینده از کاهش این قید و بندها آگاه می شوند.

ریشه و مبنای کلمه جهانی شدن به جهان که ترجمه لغت (Globe) است برمی گردد. باید دقت کرد که جهان در عبارت جهانی شدن؛ ترجمه World یا Universe نیست، بلکه برگرفته از (Globe) است. این اصطلاح در اصل به معنی «کره» یا سطح فراگیری یک جسم کروی است. در اصطلاح رایج انگلیسی و حتی طبی به «کره چشم»، (Globe of eye) گفته می شود که منظور کل کره چشم یا سطح بیرونی آن است.

دو دهه اخیر است. این بار جهانی شدن وجوه مختلفی دارد و تا زوایای زندگی انسان‌ها هم رسوخ پیدا می‌کند و اقتصاد، سیاست، اجتماع، فرهنگ و حتی زندگی خصوصی افراد را نیز در بردارد.

رولاند رابرتسون، در تعریف جهانی شدن و سیاره‌ای شدن جهان، آن را مفهومی می‌داند که به تراکم جهان، تشدید آگاهی درباره جهان به مثابه یک کل (یعنی مردم به این درک برسند که جهان را چنان مکانی واحد بدانند)، وابستگی متقابل در قلمرو جهانی و آگاهی از یک پارچه‌گی جهانی در قرن بیستم اشاره دارد؛ که در چنین جامعه‌ای برقراری ارتباط میان افرادی که به فاصله خیلی دور از هم زندگی می‌کنند، به همان راحتی میان همسایه‌ها خواهد بود.

اما با در نظر داشت ویژه‌گی‌های جهانی شدن می‌توان تا حدودی مسئله تعریف جهانی شدن را رفع ساخت:

اولاً جهانی شدن شامل ایجاد و تکثیر شبکه‌های اجتماعی است؛

ویژگی دوم جهانی شدن توسعه و بسط روابط اجتماعی، فعالیت‌ها و وابستگی‌های متقابل است؛ ویژگی سوم را می‌توان در این دید که: جهانی شدن شامل تشدید و تسریع روابط اجتماعی است؛ ویژگی چهارم و مهم جهانی شدن این است که: ایجاد توسعه و تشدید روابط اجتماعی صرفاً در سطح مادی و عینی و بیرونی رخ نمی‌دهد. بنابراین جهانی شدن هم چنین شامل سطح ذهنی آگاهانه بشری نیز می‌باشد.

جهانی شدن به مجموعه چند وجهی از تغییرات اجتماعی اطلاق می‌شود که روابط اجتماعی در سطح جهانی را ایجاد کرده بسط می‌دهد و تشدید می‌نماید و در عین حال باعث ایجاد

امر جهانی توطئه قدرت‌های سرمایه‌داری و گروه سودجو و استثمار‌گرایی است که سرخ‌طرح‌ها، برنامه‌ها و روندهای جهانی را در اختیار دارند، دیگر یا نباید از اصطلاح جهانی شدن استفاده کنند و یا به اصطلاحات و مفاهیم دیگری نظیر جهان‌گرایی را برای بیان اندیشه خود و نقد جهانی شدن به کار برند به عبارت دیگر ملاحظه لغوی و واژه‌گانی مانع آن نیست که اصولاً دو نوع نگاه و رهیافت متفاوت به این پدیده، به‌ویژه در کشورهای جنوب، داشته باشیم: رهیافت جهانی شدن که فرایندی طبیعی است؛ رهیافت جهانی سازی حاصل دست‌کاری و موج‌سواری کشورهای شمال است. بنابراین همان سان که جهانی شدن یک رهیافت است؛ جهانی سازی نیز یک واقعیت مشهود است.

رونالد رابرتسون جهانی شدن را «عام شدن خاص و خاص شدن عام» می‌داند چرا که جنبه‌های کلان زندگی با وجه محلی یعنی جنبه‌های فرد برخورد می‌کنند. در این تقابل، خود (هویت فردی) و جوامع ملی از یک سو با بشریت (به عنوان یک کل) و نظام جهانی جوامع از سوی دیگر رو در رو قرار می‌گیرند. مفهوم جهانی شدن محصول رشد نظام سرمایه‌داری است که از قرن ۱۶ و ۱۷ میلادی تجلی پیدا می‌کند. در این وضعیت، علاوه بر فتح سرزمین، بعد اقتصادی نیز به آن افزوده شد؛ یعنی به دنبال تولید انبوه در نظام سرمایه‌داری، نیاز به بازارهای فروش به وجود می‌آمد که آن‌هم نیازمند دولتی بود که به لحاظ اقتصادی این جهان‌گشایی را فراهم آورد.

در این مرحله علاوه بر وجه سیاسی، وجه اقتصادی هم به آن افزوده می‌شود. فتح سرزمینی مانند دوره قبل یک اصل نبود. جهانی شدن در مفهوم پست مدرن آن، محصول یکی

یک آگاهی فزاینده میان مردم در زمینه تعمیق روابط محلی و فرامحلی و ملی می‌گردد.

ناریخچه جهانی شدن تعلیم و تربیه

خاستگاه زمانی تحولات در تعلیم و تربیه به دو رویداد مهم تاریخی بر میگردد: یکی زنگ خطر بحران جهانی در فرانسه در سال ۱۹۶۸، که برخاسته از نهضت فکری ریشه‌داری بود که نظام آموزشی موجود را زیر سؤال برد. این رخداد که به "رویداد ماه می" معروف است، برخاسته از پوهنتون‌ها، مکاتب و به‌طور کلی اشتغال‌های فکری فردی و اجتماعی تمامی افرادی بود که به نحوی وابسته به تعلیم و تربیه بودند، نارضایتی عمده از آنجا سرچشمه میگرفت که استادان پوهنتون در سال ۱۹۵۹ پیشنهادهای مختلفی برای تغییر نظام آموزشی به وزیران تعلیم و تربیه داده بودند، اما مورد تصویب قرار نگرفته بود. به دنبال آن شاگردان جزوهای با عنوان (شاگردان مکاتب حرفی برای گفتن دارند) منتشر کردند و مصرانه خواستار مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و فعالیت‌های اداره مکاتب شدند. در نهایت دولت فرانسه به برقراری نظم و قانون، اعتراف کرد نظام موجود تعلیمی سدی در برابر پیشرفت شده و بدون توجه به نیازهای موجود و رقابت‌های بین‌المللی به راه خود ادامه می‌دهد. وی سپس قوانین جدیدی را برای اصلاح تعلیم و تربیه وضع کرد.

دومین رویداد، اجلاس کمیسیون ملی آمریکا برای اعتلای تعلیم و تربیه بود که در سال ۱۹۸۱ برگزار و منجر به گزارش تکان دهنده‌ای گردید که در سال ۱۹۸۳ با عنوان (ملتی در معرض خطر) انتشار یافت. گزارش مزبور پس از بیان بررسی‌ها و اعلام نشانه‌های خطر، به مسئولان تعلیم و تربیه کشور هشدار داده و آنها را موظف می‌کرد که برای رفع نارسایی‌ها به

چاره‌جویی بپردازند. بررسی اسناد و کتاب‌های نوشته شده این واقعیت را روشن می‌کند که نظام تعلیم و تربیه تا اواسط قرن بیستم به بیراهه رفته و بین آموزش و زنده‌گی شکاف عمیقی را به وجود آورده است. شکاف بین واقعیت‌های زنده‌گی و آموزش‌های مراکز تعلیمی و تحصیلی، گرفتاری‌ها، شکست‌ها، سرخوردگی‌های دردآور و زحمت‌افزایی را درست می‌کرد. از جمله تحصیل کردگان را از آنچه در بیرون مکاتب و پوهنتون‌ها می‌گذشت دور نگاهداشته و آنها را با رویدادها و تغییرات بیرونی بیگانه می‌کرد. این در حالی بود که بیستمین کنفرانس عمومی یونسکو که اوایل دهه ۷۰ در پاریس برگزار گردید، اعلام داشت:

«تعلیم و تربیه بعد از دهه ۶۰ میلادی گسترش بی‌سابقه‌ای پیدا کرده به‌طوری که طی ۱۵ سال تعداد شاگردان جهان بیش از ۷۰ درصد، تعداد معلمان بیش از ۱۰۰ درصد و تعداد بزرگسالانی که می‌توانستند بخوانند و بنویسند بیش از ۳۰ درصد افزایش یافته است»

در ابتدای آخرین ربع قرن بیستم، جهانیان دریافتند که تعلیم و تربیه نمی‌تواند و نباید از واقعیت‌های زنده‌گی دور بماند. از آن به بعد در گیرودار دگرگونی‌های محتوایی برنامه‌ها و نوآوری‌های آموزشی نقش معلم عمده‌ترین موضوعی بود که بیش‌ترین توجه را به‌خود جلب می‌کرد. به‌دنبال این موضوع در نوامبر ۱۹۸۰ یک گروه بین‌المللی متشکل از شخصیت‌های علمی، آموزشی ۲۰ کشور جهان از جمله تایلند، فرانسه، یوگسلاوی (سابق)، هند، برزیل، آمریکا و... به عنوان مشاور دارالانشأ یونسکو در پاریس گردهم آمدند و موضوعات اساسی آموزشی را مورد بررسی قرار دادند. پس از آن دومین

عنوان «مسائل جهانی» مطرح هستند. در سال ۱۹۹۳ ششمین کنفرانس وزرای تعلیم و تربیه منطقه آسیا-اقیانوسیه متشکل از ۳۳ دولت از جمله افغانستان که در مالزی برپا شد، به توصیه‌نامه‌ای رسید که توجه به اصلاحات در تعلیم و تربیه باید سرلوحه امور اعضا قرار گیرد. این توصیه‌نامه چهار موضوع عمده زیر را در بر می‌گیرد:

۱- آموزش برای همه؛ ۲- آموزش زنان و دختران؛ ۳- کیفیت و تناسب آموزش با زیرعنوان‌های: تحقیقات آموزشی و نوآوری برای توسعه؛ آموزش برای دنیای کار؛ آموزش معلمان و ۴- همکاری منطقه‌ای و بین‌المللی در آموزش و پرورش.

برخی معتقدند که جهانی شدن و امکان دسترسی به آموزش جهانی می‌تواند باعث رشد شخصیت‌های چندبعدی گردد در ادامه بحث دیدگاه برخی از موافقین و مخالفین راجع به جهانی شدن تعلیم و تربیه به بحث گرفته خواهد شد:

دیدگاه موافقین راجع به جهانی شدن تعلیم و تربیه

"مارتین کارنوی" در تحلیل جامع خود معتقد است که بررسی جهانی شدن فراتر از تأثیر آن بر صنف درسی است. گرچه روش عرضه دانش در صنف درسی بخش مهمی از تولید دانش است، اما در این فرایند نیروهای خارجی متعددی بر جهانی شدن و تولید دانش اثر می‌گذارند. بر این اساس کارنوی در مسیر شناسایی چگونگی تأثیر جهانی شدن بر تعلیم و تربیه به پنج عامل اساسی اشاره می‌کند:

(۱) تغییر سازمان کار و ظهور اقتصاد دانش محور و اهمیت یافتن مهارت نیروی انسانی؛
(۲) تربیت مهارت‌های برتر برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی؛

گردهمایی بین‌المللی تفکر درباره آینده تعلیم و تربیه در دسامبر ۱۹۸۱ در پاریس تشکیل شد و به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از کوشش‌های به عمل آمده پرداخت. اهم این نتایج عبارت بودند از:

اهمیت دادن به نقش معلم و طولانی کردن مدت کارآموزی و بازآموزی تربیت معلم؛
گسترش کمی و کیفی تربیت معلم متناسب با رشد و گسترش تعلیم و تربیه؛

تحول در برنامه‌های آموزشی، محتوای کتابهای درسی و اضافه شدن منابع دانش و اطلاعات از قبیل: روزنامه‌ها، کتابخانه‌ها، موزیم‌ها، برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی، کمپیوتر و میکرو الکترونیک و...».

همه اقدامات به عمل آمده سبب پیوند آشکارتر و ضروری‌تر تعلیم و تربیه با جامعه، اقتصاد، علم و فناوری، فرهنگ، و نیز با دنیای خارج از مرزها، گردید تا با جهت‌گیری صحیح به سوی استعدادها و فردی سازگاری‌های بیش‌تری پیدا کند. در نتیجه در برنامه‌های آموزش علوم، در کشورهای پیشرفته تا دگرگونی‌های علمی بیش‌تری توصیف و به کار گرفته شدند.

رسانه‌های گروهی و ارتباطات جمعی نیز به مسائل تعلیم و تربیه پرداختند و به تدریج در خدمت رشد اقتصادی و اجتماعی درآمدند؛ در واقع نوعی آموزش غیر مکتبی هم به وجود آمد.

با این همه، تحولات و تغییرات در هر یک از زمینه‌های یادشده خالی از مشکلات نبود. تحولات به قدری سریع بودند که مشکلات و گرفتاری‌های حساب نشده‌ی را به وجود آوردند. گرفتاری‌هایی که هر یک از آنها نیازمند اقدام‌های همه‌جانبه دیگری شد سوی دیگر هویت‌های فرهنگی ملل و جوامع را محفوظ نگاه دارد. مجموع این چالش‌ها و مشکلات زیر

طور متزایدی در سطح جهانی مورد مقایسه قرار می‌گیرد. این مقایسه‌ها تأکید بسیاری بر برنامه‌های درسی علوم و ریاضی، زبان انگلیسی و مهارت‌های ارتباطی دارند.

گسترش فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در قرن اخیر منجر به ظهور دانش جهانی شده است. در این زمینه مگ‌دالنا موک وین چونگ چنگ در سال ۱۹۹۸ چارچوبی را مطرح کرده که در آن دانش به پنج حوزه تقسیم شده است. وی دانش جهانی مربوط به هر یک از این حوزه‌ها را در این چارچوب ارائه داده که عبارتند از: فنی-اقتصادی، انسانی-اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و آموزشی. در حوزه فنی و اقتصادی نیازهای دانش جهانی به رقابت جهانی مثبت، مشارکت اقتصادی، تجارت جهانی و حفاظت از محیط زیست منجر خواهد شد. دانش جهانی در این حوزه شامل تبادل فناوری و توزیع اطلاعات بین ملت‌ها است. حوزه دانش اجتماعی و انسانی شامل دانش جهانی برای دهکده جهانی، و گسترش دوستی‌های بین المللی، تبادل و مشارکت اجتماعی میان خرده فرهنگ‌ها و دستیابی به رفع تبعیض نژادی، مذهبی، ملی و جنسیتی مطلوب است. حوزه دانش سیاسی به دانش جهانی برای مشارکت در فهم بین‌المللی، علایق و ائتلاف مشترک که در نهایت منجر به رفع تعارضات بین‌المللی و ایجاد صلح جهانی خواهد شد، اشاره دارد.

حوزه فرهنگی دانش نیز دانش جهانی مورد نیاز برای ستایش گوناگونی‌های فرهنگی و پذیرش دیگر فرهنگ‌ها مرتبط است. دانش جهانی در حوزه فرهنگی به طرز امیدوارکننده‌ای جهان را در جهت گسترش فرهنگ جهانی با ارزش‌ها و اهداف مشترک مورد قبول همه هدایت خواهد کرد.

۳) سیاسی شدن اصلاحات آموزشی؛

۴) گسترش نفوذ اینترنت و آموزش مجازی؛

۵) ضرورت جهت‌گیری هرچه فزون‌تر نظام‌های آموزشی به سمت آموزش بین‌فرهنگی.

جهانی شدن بر سازمان کار و روش انجام کار در سطح جهان نیز مؤثر بوده و مهمترین بخش این تأثیر به تولید کالا با مهارت بالاتر مربوط می‌گردد. گسترش اقتصاد دانش محور، انعطاف پذیری، تأثیر کارگران بر مشاغل خود، جریان چند مهارتی، افزایش سطح مهارت و دانش کارگران، نابرابری درآمدها، گسترش تقاضا برای آموزش عالی و مانند آن از ویژگی‌های جهانی شدن است. در چنین فضایی، کشورهای در حال توسعه برای افزایش و گسترش آموزش و تربیت نیروی کار ماهر تحت فشار قرار دارند. تجهیز کشورها به نیروی کار ماهر موجب جذب سرمایه‌های خارجی علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت هستند. چنین رویکردی باعث می‌شود تا دولت‌ها بودجه‌های تعلیم و تربیه را کاهش داده و به دنبال راه‌ها و منابع دیگر تأمین مالی آن باشند. چنین رویکردها ممکن است دولت‌ها را در سیاست‌گذاری برای بهبود و توسعه آموزش و مهارت در اقتصاد نوین جهانی با مشکل مواجه سازد.

از سوی دیگر فناوری اطلاعات به تدریج بخشی از برنامه‌های درسی مؤسسات آموزشی شده و این اقدام به منظور گسترش کیفیت آموزش با هزینه‌های کمتر و از راه دور، و نیز عرضه کیفیت برتر آموزشی با استفاده از اینترنت صورت می‌گیرد. این نوع سیاست‌گذاری موجب ارتباط هر چه گسترده‌تر شاگردان در سراسر دنیا با یکدیگر می‌شود.

در این رابطه کیفیت نظام‌های آموزشی به

د ژوند د وروستي حالت یادونه

شمېره مصارفو په ترسره کولو لاسته راوړی نه شي، په خو دقیقو کې په داسې حال کې لاسته راوړم چې د هغوی غوندې مصارف مې نه وي کړي؛ خو فقط د خپل عاقبت په اړه مې لږ سوچ رامهار کړی وي. د دنیا بې وفايي خو له هغوی زده کړئ چې د ډېرو نعمتونو په لاسته راوړلو یې خپل شیرین عمرونه ولگول او ددې په امېد چې یوه ورځ به د خپلو مندو تررو سیوري ته کېږي، یو دم له مخې لرې شول، ډېر وگړي به تاسو لیدلي وي چې د نوي کور د جوړولو، نوي وظیفې د پیدا کولو، مال او شتمنی د لاسته راوړلو، بېلابېلو هیلو ته د رسېدلو ارزو به لري؛ خو کله بې وفا ژوند ورته په داسې حال کې له خپل مخ خادر پورته کړي چې دوی د دغه هیلو د لاسته راوړلو په تکل وي، کله د ورته رسېدو په لاره کې ډېر نږدې شوي وي، کله یې دا هر څه په برخه شوي وي؛ خو لا هم له هغې ستړیا ارام شوي نه وي چې د دغه امېدونو په لاسته راوړلو کې یې کاللي ده...

دا نو د دنیا د ژوند یو پت راز دی، یو داسې راز چې هر ژوندی یې په خبرو کې مني خو په عمل کې ترې په انکار بوخت دی، هغوی چې په ظلمونو اخته دي، د نورو حقوق خوري، نور په ناحقه وژني، د ظلم، فساد او بې لارۍ تاریخونه یې جوړ کړي دي او لا

بدن مې ورپردي، د زړه هغه چټک حرکت مې چې په اسانۍ څه ته نه درېږي، هم ټکنی شي، د خولې خوند مې خرابه شي، نوره دنیا خو لاڅه کوی چې له خپله ځانه مې هم زړه تور شي، دا هر څه دومره بې خونده او پیکه شي لکه څومره چې نورو خلکو ته ځوابه او خوندور ښکاري، باور مو وشه کله چې دا فکر له ژور ایماني احساس سره واخلم، یو دم بدل شم، که د ډېرې خوښۍ محفل هم وي او د خوشالی داسې شېبې وي چې له کلونو کلونو ورته انتظار یم، بیا هم چې د مرگ نوم واورم او له ځان سره هغه تریخ حقیقت ته په رښتینولۍ قائل شم چې تر ما ډېر وگړي ورسره مخ شوي دي او تر ما به ډېر نور خلک ورسره مخ کېږي او زه به هم د یوه مخلوق په توګه ورته لیک وایم، ډېر ووېرېږم او ډېر حیران شم، کله چې خپلو بې شمېره کناهونو ته متوجه شم، هغه وعدې چې له الله تعالی سره مې کړي دي، رایادې کړم او د هغې په اړه مې کړي مخالفتونه هم په زړه شي، بیا نو د خفګان او پښېمانۍ په بېله نړۍ کې ننوځم، هلته چې له سختې یخۍ د لویو څادرونو، پلنو جامو او گرمو ځایونو لټون خلک کوي، زه چې بیا آزادې فضاء ته ولاړ شم؛ خو چې دغه احساس راسره وي بیا ډېر زړخوله شم او هغه گرمي چې خلک یې د بې

چې له ملک الموت سره به مې لومړۍ لیدنه په کوم ډول وي؟ وېره لرم، خدای مه کړه د ژوند ټولې خواری- مو هلته ضائع ثابتې نه شي، هسې نه په یوه داسې کار او وینا ومرم چې د ټول ژوند په بیه راته تمام شي او د ټول عمر کوښښونه راته له یوې مخې ختم کړي... خدای دې داسې حالت نه راولي او خدای تعالی دې په خپل فضل او رحمت زموږ د ټولو حفاظت وکړي... تر وروستۍ سلکۍ په خپل حق دریځ پاتې کېدل او له ایماني نور سره د برزخ ژوند ته داخلېدل په هغه سترو نعمتونو کې راځي چې سترگې ورپسې پندې، غوږونه ورپسې کانه، زړه ورپسې بې ځایه او وجودونه ورپسې اوبه شول، مورږ خو هومره نه یو؛ خو د الله تعالی د پراخه رحمت غېږې ته پناه وړو او د فضل دعاء ترې کوو.

کله چې مرگ راپاد شي، په ځان او هغوی مې زړه لا دردمند شي چې د مرگ په شتون کې بیا هم په داسې لارو روان دي چې په دوی وپال دي او د دوی د نجات کوم څرک پکې نه شته، کاش چې دیوې لحظې له پاره خو مو د سلفو صالحینو له یوې کیسې عبرت اخیستی وي، هلته چې: حضرت عمر بن عبدالعزیز رحمه الله یو ځل یوه ملګري ته وویل: ای فلانی، ما بېکا ټوله شپه خوب نه دی کړی، د قبر او د قبر د اوسېدونکي په اړه مې فکر کاوه، ته که چېرته مری له درې ورځو تېرېدو وروسته ووینې، نو له هغه به وپېرېږې، په داسې حال کې چې مخکې به دې ورسره ډېره مینه وه، ته به یو کور ووینې چې حشرات به پکې ګرځي، وینې زوې به پکې روانې وي، چينجی به یې خوري، بوی به یې تغیر کړی وي، کفن به یې له کاره لوېدلی وي، دا په داسې حال کې چې په ژوند به یې ښکلې شکل، خوشبویی او ښکلې جامې وې، عمر بن عبدالعزیز رحمه الله په دې خبرو له ډېرې وېرې وشټېدو او بې هوښه راپېوت.

هم د خدای تعالی او د هغه له مخلوق سره په جګړه اخته دي او په هیڅ ډول خپل غلط مسیر ته نه ځیر کېږي، دوی که څه هم په یوه دقیقه کې شپېته ځلې د مرگ خبره وکړي او په مرگ باندې خپل قناعت په ډاګه کړي؛ نو د دوی دا قناعت او دا اعتراف دواړه بې ځایه دي او دا په حقیقت کې هماغه خلک دي چې مرگ په خوله مني خو په زړه ترې منکر دي... او دا ډول خلک ډېر دي، له شمېر وتلي دي او زه او ته هم د همدې ډول خلکو یوه برخه یو، ځکه چې په بې لاریو بې سربو او څه مو چې زړه غواړي هماغه کوو...

د اسلامي عقېدې په اساساتو کې په آخرت باندې عقېده ځانګړ ځای لري، ددې معنی همدا ده چې مرگ د آخرت د لومړني پل په توګه ومنل شي او مسلمان باید په دې باور ولري چې د دنیا ژوند لند، تنګ او کم دی او حقیقي ژوند هغه دی چې هلته لندوالی، تنګوالی او کموالی نه شته او هغه د آخرت ژوند دی... او له همدې کبله خو مسلمان په دنیا کې لکه د مسافر او یا د لارې د تېرېدونکي په څېر ژوند کوي.

کله چې یو مسلمان په دې باوري شي چې له ما سره د ذرې ذرې حساب کېږي او د وړې نېکۍ او وړې بدۍ بدله هم شته؛ نو هغه په هیڅ صورت دېته نه آماده کېږي چې د ګناه په لوردې نظر هم وکړي، د ګناه کول خو لا ډېره لرې خبره ده او کله چې انسان په دې یقین وکړي چې ما ته د ذرې ذرې نېکۍ ثواب هم شته هغه بیا لکه هونښار تاجر تل په دې لټه کې وي چې د نېکۍ هیڅ فرصت له لاسه ورنه کړي او چې هر څنګه وي ځان د نېکۍ په ډګر کې تر نورو مخکې کړي او د بې حساب هونښار په ګټلو بریالی شي.

د مرگ راتګ او له ملک الموت سره لیدنه یو واقعیت دی او هیڅوک پرې سترګې پټولی نه شي، نه پوهېږم

طرح فعالیت‌های درسی

خلاصه

این مقاله زیر عنوان «طرح فعالیت‌های درسی» با کارشیوه میدانی و کتاب‌خانه‌یی تهیه شده است و فعالیت‌هایی را که بسته‌گی به تحقق و تطبیق درس‌های مدرسه و مکتب دارد مورد غور و بررسی قرار داده است که با مطالعه و یادگیری محتوای آن می‌توانیم بخش بزرگی از یک واحد درسی را تحلیل و ارزیابی کنیم.

بدون شک راه پرتلاطم مدرسه و مکتب به وسایل و ابزارهای نیاز دارد تا برای آسان‌سازی و درک بهتر مفاهیم و مطالب درس مفید واقع شوند. انسان در مسیر کمال مکلف است راه مدرسه و مکتب را پیش گیرد و راهنمایی‌های بزرگان و استادان را در زنده‌گی روزمره عملی کند.

در این مقاله برای ارائه درس‌های مفید و سودمند تلاش شده تا مفهوم فعالیت‌های درسی و اهمیت آن واضح شود.

مقدمه

رسالت تعلیم و تربیه در هر کشوری تقویت نگرش انسانی به زنده‌گی و ارتقای فلسفه آن و ایجاد توانایی در افراد جامعه برای زنده‌گی سالم و سازنده است.

یکی از خصوصیات تعلیم و تربیه پیشرفته و مدرن، توجه خاص به فعالیت‌هایی است که شاگردان در داخل و بیرون از صنف و مکتب انجام می‌دهند. این فعالیت‌ها بدون شک، بیشتر در رشد شاگردان مؤثر واقع می‌شوند. بر دستگاه تعلیم و تربیه هر کشوری واجب است تا در راستای فعالیت‌ها، وارد عرصه شده و زمینه‌های اجرایی این جریان را فراهم بیاورد.

بالخصوص توسعه و غنی‌سازی فعالیت‌های بیرون از مکتب با توجه به رویکرد نسبتاً متمرکز نصاب درسی و عدم توجه کافی به رشد مهارت‌های اجتماعی، عاطفی و شناختی شاگردان در جریان یاددهی - یادگیری، لازم است برای تعدیل نارسایی‌ها و کاستی‌های برنامه درسی، توجه به علایق و استعدادها، پاسخ به نیازهای فردی، غنی‌سازی اوقات فراغت، پاسخ به تحولات پرشتاب دنیای امروز و تعمیق جریان یاددهی - یادگیری، فعالیت‌های بیرون از مکتب برای اجرا در مکاتب در نظر گرفته شود.

ممکن سئوالاتی زیادی به ذهن شما خطور کند، مانند:

آیا فعالیت‌های درسی فقط در داخل احاطه صنف یا مکتب انجام می‌شود؟ یا می‌توان آن را در خارج از مکتب نیز اجرا کرد؟

آیا فعالیت‌های درسی فقط برای تفریح و سرگرمی برگزار می‌شود؟ یا اینکه اهداف و نتایج خاصی دیگری هم وجود دارد که شاگردان باید به آن‌ها دست یابند؟

باید پذیرفت که فعالیت‌های مکتب همه آن چیزهایی است که شاگردان در داخل و خارج از مکتب در آن شرکت می‌کنند و به مهارت‌ها و توانایی‌های ذهنی، فنی یا عملی رسمی یا غیر رسمی نیاز دارند، که به آن‌ها تجربه‌های بیشتری می‌دهد و از یادگیری آن‌ها در یک موضوع خاص حمایت می‌کند.

فعالیت‌های مکتب بیان‌گر اعمالی است که شاگردان در داخل و خارج از محیط مکتب به عنوان بخشی از عملیه‌های یاددهی و یادگیری زیر نظر معلمان به هدف ایجاد تجربه و کسب مهارت‌های لازم برای عملیه آموزشی و یادگیری در زمینه‌های شناختی، مهارتی، عاطفی و اجتماعی در مکتب انجام می‌دهند.

انواع فعالیت‌های درسی چند است؟

فعالیت‌های درسی به دو نوع تقسیم می‌شود:

• **فعالیت‌های داخل صنف درسی:** به فعالیت‌های گفته می‌شود که در صنف درسی و برای حل موضوعات خاص علمی انجام می‌یابد.

• **فعالیت‌های خارج از صنف درسی:** فعالیت‌های می‌باشند که خارج از صنف انجام می‌شوند به‌طور کلی کمک غیرمستقیم به

مفهوم فعالیت‌های درسی چیست؟

مفهوم فعالیت‌های درسی

تمرینات و تطبیقات مربوط به آنچه که در یک ساعت درسی مطرح می‌شود و توسط شاگردان به‌صورت فردی یا داخل تیم‌های کاری عملی می‌شود، از جمله آن‌ها می‌توان بعضی را درصنف درسی تکمیل کرد، و بعضی دیگر را می‌توان در مراجع و منابع مختلف علمی مانند کتاب‌خانه ها و جاهای دیگر و یا رجوع به مصاحبه‌ها، پرسشنامه‌ها و سایر موارد انجام شود.

اهمیت فعالیت‌های درسی چیست؟

- ارتقای سطح پیشرفت شاگردان.
- افزایش توانایی‌های شاگردان برای خود آموختن.
- مراعات نمودن و در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی در میان شاگردان.
- ارتباط دادن دانش با واقعیت.
- کشف و پرورش قابلیت‌ها و استعدادها و جدید برای شاگردان.
- تشویق شاگردان به حضور منظم در مکتب و صنف درسی بدون تأخیر یا تکرار غیابت.
- باعث افزایش عزت نفس و اعتماد به نفس در شاگردان می‌گردد.
- انگیزه شاگردان را برای یادگیری افزایش می‌دهد.
- به قوانین و مقررات مکتب و جامعه احترام می‌گذارند.
- به مشکلات اجتماعی رسیده‌گی می‌توانند.
- مشکلات روانی مانند تحت تأثیر قرار گرفتن از بین می‌برد.
- باعث انکشاف مسئولیت‌های اجتماعی در شاگردان می‌گردد.

اجزای معلومات را بازگو کنند و در آخر عدد مجموعی را نیز نشان دهند.

- **ترکیب کردن حروف و کلمات:** در این فعالیت شاگردان از حروف کلمه و از کلمات جمله‌های مفید می‌سازند، با انجام این فعالیت، قابلیت ابتکار و تغییر آن‌ها تقویت می‌یابد.

- **وصل کردن کلمات:** در این فعالیت شاگردان فکر می‌کنند مناسب است و ارتباط بین دو جمله را پیدا می‌کنند.

- **ترتیب نمودن:** در این فعالیت شاگردان کلمات و جملات را تنظیم می‌کنند تا هر کدام در جای مناسب خود گذاشته شود.

- **تکرار نمودن:** با انجام این فعالیت معلومات تحکیم شده و در ذهن حک می‌گردد.

- **تصحیح نمودن:** با انجام این فعالیت، قابلیت نقد در شاگردان تقویت یافته و اعتماد به نفس شان بیشتر می‌شود.

- **تکمیل نمودن:** با انجام این فعالیت شاگردان با استفاده از مثال جملات نیمه را تکمیل می‌کنند.

- **پر نمودن خانه‌های خالی:** با استفاده از این فعالیت قابلیت ابتکار و حل مشکل در شاگردان تقویت می‌شود.

- **نشانی کردن اشیای هم‌نوع و مختلف‌النوع:** با این فعالیت قابلیت کنجکاوی شاگردان تقویت می‌یابد.

- **گفتگو:** با این فعالیت، قابلیت مفاهمه و کار گروهی در شاگردان تقویت یافته و بر دانش شان افزوده می‌شود.

- **تعبیر و توضیح عکس:** با این فعالیت قابلیت تفکر و بیان تقویت می‌شود.

موضوعات تحصیلی و یا ایجاد فرصتی برای کسب تجربیات بیشتر برای شاگردان می‌باشد.

فعالیت‌های داخل صنف درسی:

فعالیت‌های آموزشی زمینه‌تحرکیم درس را مساعد می‌سازد، از طریق آن شاگردان اهداف علمی، مهارتی و ذهنیتی را انکشاف داده به قابلیت‌های مضمونی و زنده‌گی می‌رسند.

هم‌چنان توسط فعالیت‌های متنوع زمینه‌تفریح در روند تعلیم میسر می‌گردد.

چند فعالیت مهمی که در داخل صنف درسی انجام می‌شود به‌طور نمونه آورده شده و معلمان محترم می‌توانند ابتکار به خرج داده و با در نظر داشت شرایط عینی فعالیت‌های درسی مناسب‌تری را در تدریس شان جا دهند.

فعالیت‌ها

- **خواندن:** فعالیت خواندن با در نظر داشت سن و سویی شاگردان، به اشکال مختلف (فردی و گروهی) انجام می‌یابد، خواندن آهسته و به صدای بلند، به تعقیب خواندن معلم و به تعقیب هم‌دیگر در گروه‌ها و صنف.

- **نوشتن:** فعالیت نوشتن باید به دیدن و شنیدن به هر دو حالت انجام شود؛ یعنی ممکن از روی یک متن نوشته کنند و یا به شکل املا بالای شاگردان خوانده شود که شاگردان آن‌را بنویسند، در نوشتار مسائلی چون: درست نویسی، زیبا نویسی، مراعات علامات و نشانه‌های نگارشی، همه شامل اند، بعد از کتاب‌های زبان، بیشترین مهارت‌های نوشتاری در تعلیم و تربیه اسلامی فرا گرفته می‌شود.

- **شمردن:** در این فعالیت شاگردان باید

- **گروه‌بندی:** در این فعالیت معلومات و داده‌های پراکنده از هم تفکیک شده و در گروه‌های خود تنظیم می‌شوند، با انجام آن قابلیت ابتکار و حل مشکل در شاگردان تقویت می‌یابد.
- **تمثیل:** با انجام این فعالیت سطح فهم شاگردان بلند رفته، قابلیت مفاهمه و کار گروهی شان تقویت می‌یابد.
- **حفظ کردن:** با انجام این فعالیت آیات قرآن کریم و دعاهای مأثور و قواعد مهم حفظ می‌گردد.
- **وصل کردن کلمات با معانی آن:** با انجام این فعالیت، قابلیت حل مسأله و سواد اساسی شاگردان تقویت می‌یابد.
- **به کار گیری کلمه‌ها در جمله‌ها:** با انجام این فعالیت قابلیت ابتکار و سطح دانش شاگردان بلند می‌رود.
- **بیان کردن مطلب در پیش روی صنف:** این فعالیت قابلیت مفاهمه را در شاگردان تقویت نموده و دانش شاگردان تا سطح یک قابلیت ارتقا می‌یابد.
- **بیان نمودن مثال‌های بیرونی:** با انجام این فعالیت محتوای درس تحکیم می‌شود و قابلیت ابتکار در شاگردان انکشاف می‌یابد.
- **تجزیه و تحلیل:** با این فعالیت محتوای درس تحکیم یافته، فهم و دانش شاگردان تا سطح یک قابلیت ارتقا می‌یابد.
- **نوشتن مقاله:** با انجام این فعالیت قابلیت ابتکار و نوآوری شاگردان بهبود می‌یابد.
- **اظهار نظر:** با انجام این فعالیت، قابلیت کنجکاوی و سخن گفتن در شاگردان تقویت می‌گردد.
- **بیان کردن فواید و اضرار:** با انجام این فعالیت، قابلیت تفکر نقادانه و حل مشکل در شاگردان رشد نموده؛ فواید و اضرار یک موضوع را درک و بیان می‌توانند.
- **مقایسه کردن:** شاگردان در این فعالیت جوانب مثبت و منفی یک موضوع را بیان کرده و به داوری می‌پردازند.
- **اختصار کردن:** شاگردان با توجه به نکات مهم، موضوع را خلاصه می‌نمایند.
- **دیدن منابع بیرونی:** با انجام این فعالیت قابلیت سواد و دایره دانش شاگردان وسعت می‌یابد.
- **کار روی تخته در صنف:** در این فعالیت جرأت شاگردان تقویت یافته و قابلیت مفاهمه در آن‌ها رشد می‌کند.
- **خطابه:** در این فعالیت به شاگردان فرصت داده می‌شود که با استفاده از محتوای یک کتاب درسی موضوع را انتخاب نموده به هم‌صنفان خود توضیح و تشریح کنند، این طور هنر سخن گفتن یا خطابه در شاگردان پرورش یافته که سخن خود را با موضوع ارتباط داده، پیام‌های خود را رسانیده بتوانند، شنونده‌گان را با خود هماهنگ سازند، برای سخن بهتر و خوب، محیط مناسب، شنونده‌گان، وسایل، زمان و همه باریکی‌های آن را آموخته و رعایت می‌توانند.
- **استدلال، استنتاج، استنباط:** در این فعالیت در صنف‌های بالا به شاگردان فرصت داده می‌شود که پیرامون موضوع خاص تحقیق انجام داده با استاد به نصوص قرآنی، سنت، نظریات مجتهدین، تجربه‌های ساینسی و در روشنایی عقل خود به یک نتیجه برسند، استدلال آن‌ها

از طریق ارتباط با پرسش‌ها، کنجکاوی‌ها آموخته می‌شود. هنگامی که شاگرد مرکز اصلی فعالیت‌ها است، نمی‌تواند توجه نکند. شاگردان در فعالیت‌های شاگرد محور فعال‌اند و از نقش دریافت‌کننده اطلاعات خارج شده و نقش تولیدکننده را پیدا می‌کنند.

• **چالش برانگیز بودن:** فعالیتی که خیلی آسان یا خیلی سخت باشد، برای یادگیری مناسب نیست. چالش قابل مدیریت، یادگیری را تقویت می‌کند و تهدید، آن را مختل می‌سازد. فعالیت‌های چالشی توجه را به خود جلب می‌کنند، به یاد ماندنی هستند و به یادگیرنده احساس پیشرفت می‌دهند.

فعالیت خیلی سخت، خارج از محدوده تقریبی رشد است و برای فرد قابل دستیابی نیست و می‌تواند با ایجاد استرس برای او تهدید تلقی شود. باید به این موضوع توجه شود که مسئولیت‌ها و چالش‌ها باید به تدریج افزایش یابند. یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر یادگیری شاگردان، خودکارآمدی است. به‌طور مشخص، "می‌توانم کاری را انجام دهیم" و "آن را انجام خواهم داد" در هنگام روبه‌رو شدن با مشکلات یا اشتباه کردن، تأثیر به‌سزایی در موفقیت شاگردان دارد.

• **واقعی بودن:** فعالیت‌ها که با تجارب گذشته شاگردان یا زنده‌گی واقعی ارتباط دارند، واقعی هستند. کودکان می‌خواهند بدانند که جهان چگونه کار می‌کند و آن‌ها در کجای آن قرار دارند؛ اما معمولاً توانایی‌های کودکان دست‌کم گرفته می‌شود و فعالیت‌ها به قدری ساده‌سازی می‌شود که ارتباط آن با دنیای

کدام فتوای قبول شده نبوده؛ اما شاگردان را کمک می‌کند تا مشکلات و ضرورت‌های خویش را در موضوعات علمی حل نمایند.

- **بررسی صحت و سقم یک خبر:** در این فعالیت معلم گاهی یک خبر را به شاگردان می‌گویند و از شاگردان می‌خواهند تا صحت و سقم آن را معلوم کنند.

- **قیاس:** به شاگردان پیرامون بعضی از حالات معلومات داده شده و سپس مشابه آن گفته شود و از ایشان مطالبه گردد تا با درنظرداشت وقایع گذشته و نتایج آن با استفاده از فهم و دانش خود، راه‌حل مشکل جدید را پیشنهاد نمایند.

- **مناظره:** در این فعالیت از شاگردان خواسته می‌شود که در باره دو موضوع متضاد مطالعه نموده و باهم مناظره کنند.

- **ترجمه کردن:** در این فعالیت برای شاگردان جملات ساده به زبان خارجی و ملی داده می‌شود که آن‌را به زبان مادری خود برگردانند.

- **بارش فکری (طوفان مغزی):** در این فعالیت معلم یک موضوع را از شاگردان می‌پرسد و نظریات شان را روی تخته می‌نویسد، تا مرتبط و غیر مرتبط، خوب و بد، سره و ناسره را در آن مشخص ساخته و در آخر به یک نتیجه مطلوب برسند.

- معیارهای انتخاب فعالیت‌های داخل صنف درسی

شاگرد محور بودن: زمانی که فعالیت یادگیری در ارتباط با نگرانی‌ها و دنیای ذهنی شاگردان باشد، توجه و هم‌چنین ذخیره و بازیابی اطلاعات در حافظه، بهتر صورت می‌گیرد و یادگیری بهتر اتفاق می‌افتد. در فعالیت‌های شاگرد محور، مفاهیم، دانش و مهارت‌ها

فعالیت‌های گروهی، اعضا به دنبال هدفی مشترک‌اند و یادگیری با هم و از هم در گروه اتفاق می‌افتد که یکی از اثر بخش‌ترین شیوه‌ها است. هدف مشترک، در فعالیت گروهی، نقشی کلیدی دارد. فعالیت گروهی به معنی کار کردن افراد در کنار یک دیگر نیست؛ بلکه در آن اهداف روشنی باید تعیین شود تا افراد گروه در تعامل با یک دیگر به آن اهداف برسند. این نوع فعالیت، امکان دریافت حمایت اعضای گروه از یک دیگر را فراهم می‌کند. گفت‌وگوهای گروهی و گوش دادن به ایده‌های هم‌دیگر برای رسیدن به یک مفهوم مشترک و یا انجام دادن یک پروژه مشترک می‌تواند مثال‌هایی برای فعالیت گروهی باشد.

فعالیت‌های خارج از صنف درسی

فعالیت‌های بیرون از صنف، فعالیت‌هایی است که تحت نظارت و اشراف مکتب انجام می‌شود و هر چیزی از زنده‌گی مربوط به ماحول مکتب و فعالیت‌های مختلف مرتبط به دروس مکتب یا جنبه‌های اجتماعی و محیطی را دربر می‌گیرد.

ما در اینجا توافق داریم که آموزش مفهوم کلان دارد و محدود به آنچه در چهاردیوار صنف می‌گذرد نیست؛ بلکه شامل فعالیت‌های مهم بیرون از مکتب بوده که در حمایت از عملیه یادگیری و آشکارسازی، تقویت و شگوفایی رغبت‌ها و استعداد‌های شاگردان مهم می‌باشد، چرا که فعالیت‌های بیرون از صنف بخشی از پروگرام درسی شمرده می‌شود.

زمینه‌های فعالیت‌های بیرون از صنف درسی

• عملی: شامل تجربه و آزمایش در تمام

واقعی قطع می‌شود. همان‌طور که گفته شد، اگر حقایق و مهارت‌ها در زمینه طبیعی و واقعی قرار گیرند یادگیری بهبود می‌یابد. تجارب یادگیری به شرط پیوند با تجربه‌های گذشته برای یادگیرنده واقعی خواهند بود. در این نوع فعالیت‌ها، یادگیرنده با آنچه با دنیای واقعی و زنده‌گی او ارتباط دارد، روبه‌رو می‌شود.

• **تأملی بودن:** ایجاد فرصت‌هایی برای تفکر و تأمل در آنچه آموخته یا انجام می‌شود، امکان بازسازی مفاهیم و یادگیری عمیق را فراهم می‌کند. فعالیت‌های تأملی فرصتی ایجاد می‌کنند تا یادگیرنده به آنچه انجام داده است، فکر کند و روش‌هایی را که برای غلبه بر مانع موجود به کار گرفته، بررسی نماید و در صورت لزوم بتواند آن‌ها را آگاهانه بهبود بخشد.

• **بیانگر بودن:** برای فهم و یادگیری، دریافت اطلاعات کافی نیست، بلکه باید روی این اطلاعات فعالیتی انجام داد؛ مثلاً: بیان ایده‌ها به صورت‌های مختلف گفتاری، نوشتاری، تصویری و... یادگیری را عمق می‌بخشد و مسیرهای متفاوت عصبی را فعال می‌کند، توانایی بیان ایده‌ها از یک روش به روش دیگر به فهم ایده‌ها کمک می‌کند و ارتباطات جدیدی را شکل می‌دهد.

بیانگر بودن باعث افزایش توجه می‌شود و می‌تواند شامل گفت‌وگوهای گروهی، نوشتن درباره ایده‌ها، ارائه رسمی یک گزارش و یا ساخت یک وسیله باشد.

• **گروهی بودن:** مغز ارگان اجتماعی است و در تعامل با دیگران بهتر یاد می‌گیرد. در

مطالعه سنت پیامبر اکرم (صلی الله علیه وسلم) می باشد.

معیارهای انتخاب فعالیت‌های بیرون از صنف درسی

فعالیت‌ها باید با خصوصیات رشد دانش شاگردان (ذهنی، عاطفی، اجتماعی، حرکتی، جسمی و زبانی) سازگار باشد تا رشد همه‌جانبه شاگردان حاصل گردد.

- فعالیت‌های بیرون از صنف باید نتایج مشخص و روشنی برای مدیران مکاتب، معلمان و والدین داشته باشد.

- نتایج فعالیت‌های بیرون صنفی باید از نتایج آموزش عمومی استخراج شود.

- زمینه فعالیت‌های بیرون از صنف باید متنوع باشد، تا شاگردان فرصت‌های زیادی برای بیان رغبت و ارضای نیازهای خود که متناسب با توانایی‌ها و تفاوت‌های فردی بین آن‌ها باشد، را دریابند.

- فعالیت‌های بیرون صنفی باید تحت نظارت دقیق و مستمر سرپرستان آن‌ها باشد.

- فعالیت‌های بیرون صنفی باید با توانایی‌های مادی و بشری موجود در مکتب سازگار باشد.

- فعالیت‌های بیرون صنفی باید از نظر اجرا (جنبه‌های اقتصادی، زمانی و مکانی) انعطاف پذیر بوده و در معرض ارزیابی مستمر و نهایی قرار گیرند.

نتیجه‌گیری

همیشه به یاد داشته باشید که فعالیت‌های مکتب، بالخصوص فعالیت‌های بیرون صنفی، به ارتقای رشد کلی شاگردان از جنبه‌های فکری، جسمی، اخلاقی، ذهنی و اجتماعی

ساعات عملی، بازدید از فابریکه‌ها یا شرکت‌ها و مسابقات علمی می‌شود.

• **فرهنگی:** شامل رادیو، رسانه، استفاده از کتاب‌خانه مکتب، نمایشگاه کتاب، مسابقات شعر، نوشتن مقاله‌های ادبی، سخنرانی عمومی و سیمینارها می‌شود.

• **آکادمی:** شامل فعالیت‌های دروس پوهنتون می‌باشد، که کمیته‌های خاص دارد، مانند: کمیته علوم دینی، کمیته علوم اجتماعی، کمیته زبان‌ها، کمیته ریاضی و غیره.

• **تکنالوژی:** شامل تمامی موارد استفاده از سافت ویرهای تکنالوژی مدرن می‌باشد.

• **ورزش:** شامل کلیه فعالیت‌های ورزشی و حرکتی متناسب با توانایی‌ها و استعدادها شاگردان می‌باشد.

• **هنری:** شامل جنبه‌های هنری به طور کلی است، مانند طراحی، ترانه، صنایع دستی و عکاسی.

• **اجتماعی:** شامل کلیه فعالیت‌هایی است که هدف آن‌ها توسعه اجتماعی است؛ مانند مهمانی‌ها و بازدیدهای اجتماعی از مساجد، کتابخانه‌ها و غیره.

• **محیط زیست:** شامل فعالیت‌هایی است که مستقیماً با محیط زیست مرتبط است؛ مانند: گشت و گذار، پرورش پرندگان و حیوانات و کمپاین‌هایی برای افزایش آگاهی در مورد پاکیزه گی و حفظ محیط زیست.

• **دینی:** شامل فعالیت‌های مذهبی؛ مانند: رسیدگی به مساجد و کتابخانه‌های آن‌ها، خواندن قرآن کریم، تلاوت و قرائت آن و

کمک می‌کند. اگر از زوایای مختلف به فعالیت‌های داخل صنفی و بیرون صنفی نگاه کنیم، متوجه می‌شویم که آن‌ها تجربیات واقعی و عملی را در اختیار شاگردان قرار می‌دهند و به آن‌ها می‌آموزند که چگونه با زنده‌گی واقعی روبه‌رو شوند و برای بازار کار آماده شوند.

البته شکل‌گیری شخصیت مستقل و وجود احساس در شاگردان از جمله کارهای مهم فعالیت‌های بیرون صنفی است که بهترین فرصت برای شناخت شاگردان است. انسان‌ها هیچ‌گاه در شرایط رسمی، خود را آن‌گونه که هستند، نشان نمی‌دهند، ولی در حوزه‌یی که آزادی وجود دارد، بهتر می‌توان آن‌ها را شناخت. میدان فعالیت‌های بیرون از صنف این فرصت را به معلمان می‌دهد که بدانند شاگرد ما واقعاً کیست، توانایی‌هایش چیست و چه خواسته‌هایی دارد.

مراجع:

- البهناوی، عبدالرؤوف. (۲۰۱۵). فاعلیة الأنشطة التربویة وتطویر العملية التعليمية. دار العلم والإیمان للنشر والتوزیع. القاهرة.
- غلامرضا آتش‌دامن پژوهشگر مسائل آموزشی و تربیتی خوزستان.
- فکری، حسن ریان. (۲۰۰۴). النشاط المدرسي أسسه-تجارتة-تطبيقاته، ط ۴. عالم الكتب. وزارة التربية والتعليم.
- سند مفردات بخش اسلامیات، ریاست نصاب، وزارت معارف افغانستان سال (۱۳۹۵).
- فعالیت‌های مکمل آموزشی و پرورشی دوره ابتدایی، تهیه و تنظیم معاونت آموزش عمومی و امور تربیتی، ناشر: کانون یادمان هنر اندیشه، چاپ اول (۱۳۸۴).
- <https://mehretabansch.ir> معیارهای طراحی فعالیت کلاسی و خصوصیات کار کلاسی.

د ښوونې او روزنې د کچې لوړولو له لارې د مالیاتي مقاومت پر ضد مجادله

سریزه: ښوونې او روزنې او همدا راز د لیک او لوست په اهمیت د پوهېدلو لپاره باید قرآن عظیم الشان ته رجوع وکړو او د ښوونې او روزنې اهمیت او ارزښت د ((القلم)) سورت د ((ن والقلم وما یسطرون)) آیت شریف څخه درک او استنباط کړو. د هرې ټولنې د اصلي منافعو څخه یو هم د اقتصادي وضعیت د برابرولو لپاره او د مالیاتو ورکولو لپاره ماهر انساني ځواک درلودل دي، د روزنې په لمن کې ماهر انساني ځواک را منځته کېږي. دا ځواک کولای شي چې د طبیعي منافعو او د ټولنې د مادي او پانګې څخه سمه او اغېزمنه ګټه واخلي او د ټولنې د اقتصادي ښکلا باعث شي. د هر هېواد ښوونیز سېسټم او د ښوونې او روزنې پرمختګ، پانګې ته اړتیا لري. د بېلګې په ډول: د زده کوونکو او ښوونکو روزنه، د ښوونځیو تأسیسول، د ښوونیزو او درسي وسایلو او موادو برابرول له پانګې پرته نا شوني دي. چې د پانګې یوه برخه له مالیاتو څخه لاس ته راځي، له بل پلوه ښوونه او روزنه هم د هېواد د ملي اقتصاد په وده او پرمختګ کې مهم او بنسټیز رول لري.

لنډیز: کله چې د مالیې له بریدونو څخه تېری وشي. نو مالیه د زغملو وړ نه برېښي او د مالیاتي مقاومت د رامنځته کېدو لامل کېږي. یا هم کیدای شي چې د هېوادونو د ښوونې او روزنې کچه ټیټه وي او خلک د دولت لګښتونو لپاره مالیې ورکولو ته نه چمتو کېږي. مالیاتي مقاومتونه کېدای شي، د جنایي مقاومت په بڼه او یا هم د مالیاتي قانوني مقاومت په بڼه وي. مالیاتي جنایي مقاومتونه د دوکې او پټولو په بڼه او یا هم له مالیې ورکولو څخه د ډډې کولو په بڼه وي، چې د سزا وړ بلل شوي دي او مالیاتي قانوني مقاومتونه چې د قانون په چوکات کې ترسره کېږي، نو د سزا وړ نه بلل کېږي. هر څومره چې د یوې ټولنې خلک د ښوونې او روزنې له ښېګڼو څخه برخمن کېږي، هومره یې خلک د دولت او د هېواد په مقابل کې خپل مکلفیتونه او وجایب بڼه او آسانه پېژني، نو ځکه بیا د دولت د حقوقو په ورکړه کې بېرته کوي او مالیاتي مقاومت هم له منځه ځي.

تفسیر شوی ده. د بېلګې په ډول، په ټوله کې د ښوونې او روزنې په اساس هېڅوک حاضر نه دي چې د حیواناتو او نباتاتو ښوونې او روزنې په اړه خبرې وکړي. یا هغه د نباتاتو لپاره وکاروي. ښوونه او روزنه (تعلیم او تربیت) خاص د انسان لپاره کارول کېږي، چې په بېلابېلو وختونو کې منظور ورڅخه تر ډېره د بدنې مهارتونو وده او پراختیا وه. د بېلګې په ډول (توره وهل، د نيزې وارول او همدارنګه د وخت د آدابو او رسومو سره د ماشومانو او ټکیو ځوانانو آشنا کول).

ښوونه او روزنه د یو شمېر معلوماتو، مهارتونو او هدفمنده فعالیتونو لېږد دی، چې د دینې، مذهبي، اقتصادي، ټولنیز، فرهنګي او نورو شرایطو په نظر کې نیولو سره د مثبت، سالم او مطلوب تغییر او بدلون په غرض افراد، د هر اړخیز انساني او آبرومند ژوند لپاره چمتو کوي.

مالیه (Tax): هغه اجباري تادیات دي چې دولت یې له کوم خاص خدمت پرته د معلومو نورمونو او مقرراتو له مخې له خلکو اخلي.

مالیاتي مقاومتونه: مالیاتي مقاومتونه په یو هېواد کې هغه وخت رامنځ ته کېږي چې د هېواد مالي پالیسي جوړونکي د مالیه ټاکنې حدود په پام کې ونه نیسي او په خپلې خوښې مالیاتي سیاستونه جوړ او تطبیق کړي، نو په دې صورت کې به ممکن د ټولنې غبرګونونه د مالیاتي ټینګار په بڼه راڅرګند شي. د مالیاتي مقاومت په صورت

کلیدي ویونه: مالیاتي مقاومتونه، ښوونه او روزنه، مالیاتي معافیتونه، پرمختیا **د څېړنې موخه:** له مالیاتي مقاومت سره کېدای شي، چې د حقوقو تدابیرو، جزاء، او د ادارې حقوقو له مخې او داسې نورو لارو هم مجادله وشي. نو ځکه اړینه مو وګڼله چې په دغه لیکنه کې د مالیاتي مقاومتونو په اړه او د مالیاتي مقاومتونو له منځه وړلو لپاره په ټولنه کې د ښوونې او روزنې د کچې لوړولو لارې، د بحث لاندې ونیسم.

د څېړنې مېتود: د مقالې په څېړنه کې له کتابتوني مېتود څخه ګټه اخیستل شوې ده. **د ښوونې او روزنې مفهوم:** ښوونه په لغت کې نورو ته د معلوماتو او مهارتونو لېږد ته وايي، په داسې ډول چې دا معلومات او مهارتونه په کړنو کې تغییر او بدلون راولي. وده یا پرورش د ژوندي موجود د داخلي وړتیاوو او طبیعي استعدادونو د ودې او زرغون کولو لپاره د زمينې برابرولو په معنا ده. ښوونه د (پرورش - ودې) لپاره یوه وسیله ده. ښوونه د روزنې سره یو ځای د دوه مترادفو مفهومونو په ډول، د روزنې له کلمې سره برابره ده، چې هغه هم د زرغونولو (شکوفا کولو) په معنا ده کارول کېږي. روزنه په عام او پراخ ډول استعمالېږي او نه یوازې د انسان لپاره، بلکې د حیواناتو او نباتاتو لپاره هم کارول کېږي: اما په خاص ډول، د ښوونې او روزنې (آموزش و پرورش) سره برابر یا مترادفه ده. یوازې او یوازې د انسان لپاره کارول کېږي. په همدې ځایونو کې په متفاوت ډول تعبیر او

مکلفیتونه او وجایب ښه او آسانه پېژني، نو ځکه بیا د دولت د حقوقو په ورکړه کې بېرته کوي او مالیاتي مقاومت هم له منځه ځي. له همدې امله په پرمختیایي هېوادونو کې مالیاتي ذهنیت منفي دی او د مالیې ورکولو اخلاق تیت دی، دا ځکه چې د دغو هېوادو گڼ شمېر خلک بېسواده دي او د دولت مقابل کې خپل مسئولیت نه شي درک کولای.

له دې پرته یو بل عامل چې په پرمختیایي هېوادو کې د مالیاتي مقاومت لامل گرځي، هغه د عاید د کچې ټیټوالی دی، دا ځکه کله چې د یوه هېواد اکثریت وگړي له اقتصادي پلوه په داسې دریځ کې وي، چې د دوی عواید د دوی د حیاتي اړتیاوو حد اقل هم پوره نه شي کرای، نو ښکاره خبره ده، چې په هر شکل چې ممکنه وي، له مالیاتي مقاومت څخه د مالیې د تېښتې په خاطر استفاده کوي. په پرمختللو او مترقي هېوادونو کې له دې امله چې له یوې خوا د خلکو د پوهې کچه لوړه وي او د دولت په وړاندې خپل مسئولیت او مکلفیت په ښه ډول پېژني، له بلې خوا یې د ژوند د لوړې کچې له امله او د ښه عاید په لرلو سره لوړه اندازه پس اندازه (سپما) لري، نو له همدې امله مالیې ورکول د دوی د حیاتي اړتیاوو او لگښتونو د محدودیت لامل نه کېږي، نو هلته مالیاتي مقاومت دېر نه لیدل کېږي. له همدې امله په پرمختیایي هېوادونو کې د مالیاتي مقاومت د له منځه وړلو لپاره یو بله لاره د پرمختیایي پلانونو تطبیق کول دي. تر څو د هغوی

کې د مالیې مکلفین هڅه کوي، تر څو په بېلابېلو ښو او لارو چارو له هغې مالیې څخه سرغړونه وکړي، چې په دوی باندې ټاکل شوې ده. مالیاتي ټینګار او د هغې په وړاندې مبارزه د مالیاتو د راټولولو لگښت لوړوي، چې په پای کې د دولت د مالیاتي خالص عاید د کمښت لامل کېږي. مالیاتي مقاومت (ټینګار) کېدای شي، د خپل اهمیت او ځانګړتیا له مخې په بېلابېلو ښو راڅرګند شي، چې د آلمان د نامتو مالیه پوه (ګرلوف W. Gerloff) په وینا دغه ډول مقاومتونه په دوو برخو وېشل کېدای شي:

- مالیاتي جنايي مقاومتونه.
- مالیاتي قانوني مقاومتونه.

د مالیاتي مقاومتونو پر ضد څنګه مبارزه کېدای شي؟

د وگړو د روزنیزې او تعلیمي سویې په لوړېدو سره: د اوږدې مودې په ترڅ کې د مالیاتي مقاومت د ختمولو لپاره ډېره ښه لاره د یوه ملت د وگړو د تعلیم او تربیې او روزنې د کچې لوړول دي. دا ځکه چې د وگړو د روزنیزې او تعلیمي سویې په لوړېدو سره د خلکو د مالیې ورکولو ذهنیت او د مالیې ورکولو اخلاق لوړېږي او په دې توګه د مالیاتو ورکړې ته د خلکو چمتو والی لا زیاتېږي او په پایله کې یې مالیاتي مقاومت په خپله له منځه ځي. دا ځکه چې هر څومره چې د یوې ټولنې خلک د ښوونې او روزنې له ښېګڼو څخه برخمن کېږي، هومره یې خلک د دولت په مقابل کې خپل

د مالیاتي مقاومت یو بل مهم عامل په پرمختیایي او وروسته پاتې هېوادو کې دا دی، چې په دغه یو شمېر هېوادونو کې ځینې مالیاتي ځانګړو ډولونو کې باید مالیاتي معافیتونه رامنځته شي، د بېلګې په توګه د اوسېدلو د کور د یوې برخې په کرایه ورکول، چې په خپله مالک هم پکې اوسېږي یا د اقتصادي مجبوریت له مخې په ډېره ټیټه کرایه د کور په کرایه ورکول، یا هم ځینې وخت بېخي مالیاتي معافیتونه نه وي او یو شمېر مالیاتو کې مالیاتي معافیتونه وي، چې هغه یوازې له شکلي پلوه وي او یو واقعي معافیت نه دی، د بېلګې په توګه په یوه داسې پرمختیایي هېواد کې پر عایداتو د مالیاتو په برخه کې تر یوه برید پورې دومره مالیاتي معافیت چې له هغه پورته د کورنیو عواید د دوی د حد اقل ژوند لپاره کفایت نه کوي، حال دا چې په پرمختللو هېوادو کې دغه مالیاتي معافیت په دومره برید کې وي، چې د موجوده شرایطو له مخې نه یوازې دا چې د حیاتي اړتیاوو کفایت کوي، بلکې یو مناسبه کولتوري سطح او سوبه هم خلکو ته امکان پذیره کوي.

د پورتنیو دلایلو له مخې د پرمختیایي او وروسته پاتې هېوادو په پرتله په پرمختللو هېوادو کې مالیاتي مقاومتونه ډېر لږ لیدل کېږي.

د مالیې د یوه ښه ډول د غوره کولو ترڅنګ د مالیې ټاکنې د غوره مېتودونو په پام کې نیول هم یو هغه لامل دی، چې د مالیاتي مقاومت

په واسطه د ملي عاید او د فردي عوایدو د لوړېدو لپاره لاره هواره شي.

د مالیې ټاکنې د ښو مېتودونو غوره کول: همدارنګه د مالیاتي مقاومت په وړاندې د مبارزې یوه بله لاره د مالیې ټاکنې غوره مېتودونه او د مالیې د ډول ښودل دي. د بېلګې په توګه مالیاتي مقاومتونه د واقعي مالیاتو په صورت کې د شخصي مالیاتو په حالت کې ډېر واقع کېږي، دا ځکه چې د شخصي مالیاتو په صورت کې د مکلفیتونو خاص حالات او شرایط لکه د کورنۍ د غړو شمېر، ناروغي، پوروتوب او نور په پام کې نیول کېږي او د مالیاتو د ټیټولو یا مالیاتي معاف کولو لارې هم هوارېږي، چې په پایله کې یې د مالیې په مکلفینو باندې د مالیې فشار کمېږي او مالیاتي مقاومت هم ورسره کمېږي.

د واقعي مالیاتو په صورت کې چې د مالیه ورکوونکو شخصي شرایطو ته پکې پاملرنه نه ده شوې، بلکې د مالیې موضوع یو ډول ځانګړي مالیې پورې تړل شوې ده، نو صرف نظر له دې څخه چې په مالیه باندې مکلف شي یا موضوع کوم شخص پورې اړه لري، نو ځکه په دې صورت کې طبیعي خبره ده، چې مالیه د مالیې په هغو مکلفینو باندې یو څه فشار راوړي، چې نامساعد یا ضعیف اقتصادي شرایط لري او په پایله کې دوی هڅه کوي، چې په هره هغه طریقه چې ممکنه وي، له مالیاتي مقاومت څخه استفاده وکړي او د مالیې له ورکولو څخه ډډه وکړي.

بېلابېلو ښو او لارو چارو له ماليې څخه سرغړونه وکړي باید دغه ستونزه د ښوونې او روزنې د کچې لوړولو له لارې له منځه لاړه شي.

• مالياتي ټينگار او د هغې په وړاندې مبارزه د مالياتو د راټولولو لگښت لوړوي، چې په پای کې د دولت د مالياتي خالص عايد د کمښت لامل کېږي.

• د مالياتي مقاومت د له منځه وړلو لپاره باید لومړی د مقاومتونو په علت باندې ځان پوه کړو او بيا وروسته د هغه لپاره تدابير ونیول شي، چې په کار دي.

• په پرمختيايي هېوادونو کې د مالياتي مقاومت د له منځه وړلو لپاره يوه بله لاره د پرمختيايي پلانونو تطبيق کول دي، ترڅو د هغوی په واسطه د ملي عايد او د فردي عوايدو د لوړېدو لپاره لاره هواره شي.

ماخذونه:

۱- عارف، عبدالقيوم، عامه اقتصاد ژباړن رحمت الله منگل چاپ کال ۱۴۰۰ل، نوی مستقبل څېړندويه ټولنه.

۲- خپلواک، محمد طاهر، د ښوونې او روزنې بنسټونه او اصول، ۱۳۹۸ لمريزکال، تمدن مطبعه.

۳- عارف، عبدالقيوم، د عامه مالي چارو بنسټونه.

۴- ويکيپيډيا انټرنېټي پاڼه

په وړاندې مجادله ورباندې کېدای شي. د بېلګې په توګه د مقاومت کوونکو په اړه معلومات ترلاسه کول او د دوی په اړه له هغو کسانو څخه مرسته غوښتل، چې له مالياتي مقاومت څخه کرکه لري او نه غواړي چې مالياتي مقاومت موجود وي. په دې صورت کې د مالياتي مقاومت موضوع ښه کشف کېږي او دوی ټول ماليې ورکولو ته تابع کېږي. له تحصيلي ځانګې سره سم د مامورينو په دنده ګومارل هم پر مالياتي مقاومت اغيزه کوي، دا ځکه چې دوی د خپلو رشتو او مسلکي مهارت او وظيفوي پوهې له مخې په ښه ډول کولای شي، مالياتي مقاومت کشف او د امکان تر بريده يې له منځه يوسي. د مالياتي مقاومتونو په له منځه وړلو کې يو بل لامل دا دی، چې د مالياتو او عوايدو اړوند چارو کې د دولت د امکان تر حده داسې کسان وګوماري، چې استفاده کوونکي نه وي. د هر هېواد د مالي ادارو د مامورينو ناوړه استفاده بالخصوص په پرمختيايي هېوادو کې د دې لامل شوې ده، چې مالياتي مقاومت ته لاره هواره شي.

پايله:

• د يو هېواد مالي پاليسي جوړونکي د ماليې ټاکنې حدود بايد په پام کې ونيسي، او بايد د خپلې خوښوې مالياتي سياستونه جوړ او تطبيق نکړي. چې د مالياتي مقاومتونو سره مخ نشي.

• د ماليې مکلفين هڅه کوي، چې په

ماستر حبیب الله ولیزاده

مؤفقیف جوانان در امر آموزش و تعامل آنها در آبادی کشور

بقیه گذشته

پیشینه

نظام از دیدگاه جوانان آموزش دیده بهتر درک شود و شرایط بهبود بخشیدن به آن جهت دستیابی به وضعیت آرمانی فراهم شود. کاربرد این الگوها در نظام آموزشی، این امکان را فراهم می آورد که از شیوه‌های کیفی نیز برای قضاوت کردن درباره برنامه استفاده شود. (بازرگان، ۱۳۸۳، ۱۰۳). حاصل تجربیات صاحب نظران، ارائه تقسیم‌بندی‌های متفاوت در جهات و زمینه‌های متفاوت است. زمان، ملاک، موضوع، ارزیابی، الگوها و روش‌های ارزیابی از جمله مواردی هستند که در نوع تقسیم‌بندی‌ها تأثیر گذاشته‌اند و ارزیابی‌های متفاوتی را بوجود آورده‌اند. یکی از انواع دسته‌بندی‌های ارزیابی، که در آن با تعدد نظرات مواجه هستیم، دسته‌بندی ارزیابی بر اساس الگو است. صاحب نظرانی مثل اسکریون، پابهام، هاوس، والکین و همکاران، ورتن، سندرز و

روش طبیعت‌گرایانه جوانان مبتنی بر مشارکت کنندگان؛ بررسی طبیعت‌گرایانه و کوشش مشارکت‌کنندگان در تعیین کردن ارزش‌ها، اهداف، نیازها و اطلاعات ارزیابی مورد تأکید قرار می‌گیرند. هدف ارزیابی مشارکتی جوانان به طور خاص این است، افراد که زندگی‌شان مورد بررسی قرار می‌گیرد، به عوض اینکه صرفاً موضوع مورد بررسی باقی بمانند به طور فعال در امر بررسی شرکت می‌کنند. (کارشناسان دفتر همکاری‌های علمی بین‌المللی وزارت تعلیم و تربیه، ۱۳۷۹، ۶۱). بنابراین الگوهای ارزیابی مشارکتی و طبیعت‌گرایانه جوانان این امکان را فراهم می‌کند تا یاران آموزشی (افراد ذی ربط، ذی نفع و ذی علاقه) در موضوع قضاوت نسبت به برنامه مورد ارزیابی سهمی بر عهده داشته باشند. از این طریق سعی می‌شود تا موضوع

درباره اثربخشی فعالیت‌های آموزشی به قضاوت پرداخته، دستیابی به کیفیت مورد نظر را امکان‌پذیر می‌کند. معروفترین الگوی این دسته الگو سیپ است. این الگو شامل چهار نوع ارزشیابی است: زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد. از جمله پیشنهاد کنندگان این دسته الگوها می‌توان به استافل بیم و همکاران (۱۹۷۱) و الکین (۱۹۶۹) اشاره کرد. (بازرگان، ۱۳۸۳، ۹۲). روش مبتنی بر مصرف‌کننده، در این روش تأکید اصلی و عمده در به دست آوردن اطلاعات مربوط به فراورده‌های کلی آموزشی است که از سوی مصرف‌کنندگان آموزشی در انتخاب از میان برنامه‌های درسی مختلف، فراورده‌های آموزشی و نظایر اینها مورد استفاده قرار می‌گیرد. (کارشناسان دفتر همکاری‌های علمی بین‌المللی وزارت تعلیم و تربیه، ۱۳۷۹، ۶۱) روش مبتنی بر نظر متخصصان در این روش تأکید اصلی بر کاربرد مستقیم نظر متخصصان در قضاوت و داوری درباره کیفیت فعالیت‌های تعلیم و تربیه است. (کارشناسان دفتر همکاری‌های علمی بین‌المللی وزارت تعلیم و تربیه، ۱۳۷۹، ۶۱). روش ارزیابی در این الگوها شامل تحلیل انتقادی "متخصصان" است. از جمله پیشنهاد کنندگان این الگو می‌توان به ایزنر اشاره کرد. وی عقیده

... الگوهای متفاوتی را برای ارزشیابی مطرح نموده‌اند که تفاوت این الگوها اشاره‌ای تلویحی بر اختلاف نظر این افراد نسبت به رویکردها و الگوهای ارزشیابی دارد. ما در تبیین الگوهای ارزشیابی، به دسته‌بندی ورتن و سندرز از الگوهای ارزشیابی بسنده می‌نماییم. ورتن و سندرز تمامی روشهای ارزشیابی آموزشی را چنین تقسیم می‌نمایند. **روش مبتنی بر هدف:** در این روش، هدف‌های کلی و دقیق مورد تأکید قرار می‌گیرند و ارزشیابی آموزشی در پی آن است که این هدف‌ها به چه میزان محقق شده‌اند. (کارشناسان دفتر همکاری‌های علمی بین‌المللی وزارت تعلیم و تربیه، ایران، ۱۳۷۹، ۶۰). در این دسته از الگوها مفروض اول آن است که هدف‌های برنامه مورد ارزیابی از قبل مشخص است. مفروض دیگر این است که متغیرهای برون‌داد را می‌توان به صورت کمی اندازه‌گیری کرد. (بازرگان، ۱۳۸۳، ۹۲). روش مبتنی بر مدیریت: در این روش هدف، تشخیص و تحقق بخشیدن به نیازهای اطلاعاتی مدیران تصمیم‌گیرنده است. (کارشناسان دفتر همکاری‌های علمی بین‌المللی وزارت تعلیم و تربیه، ۱۳۷۹، ۶۰). از الگوی مدیریت‌گرا تحت عنوان الگوی تصمیم‌گرا نیز یاد می‌شود. این الگو

تکمیل این مقاله از منابع مختلف علمی استفاده شده که اکثر آن از منابع کتابخانه ای، مجلات داخلی و خارجی، اینترنت و زیاده‌تر مواد که با موضوع مذکور ربط داشت از تیزس‌ها جهت بهبود نیز استفاده شده است.

مناقشه

دین مبین اسلام و حکومتداری برای جوانان جایگاهی خوبی دارند که از آغاز دعوت تا تشکیل حکومت اسلامی، دفاع از ارزشها، رشد و ترویج فرهنگ اسلامی و تعمیم آن در هر مجالی که تصور می‌کنیم، همین جوانان اند که بیرق پر افتخار اسلام را برقله‌های پیروزی به اهتزاز در آورده‌اند و چه بسا نوابغی که از میان آنها برخاستند و به ویژه در قرن بیستم تا امروز، در مجال علم و دانش نیز جامعه را پیرامون شان جمع کردند و باعث تحولات بزرگ اجتماعی در جهان اسلام شدند. تحولات تدریجی در جامعه نسبت به انقلاب‌هایی که خون هزاران انسان در آن ریخته می‌شود به مراتب بهتر است و این تحولات از کانون خانواده‌ها، نهاد‌های تعلیمی و تحصیلی و حکومت‌ها متعهد به ملت آغاز می‌شود و تلاش‌های پی‌هم در راستای اصلاحات و ایجاد ظرفیت‌ها و فساد در جامعه را عقب می‌زند، به جای فساد اصلاح و به عوض افراد مفسد، عناصر مصلح را روی

دارد که برای ارزیابی آموزشی باید به بازنگری انتقادی از دیدگاه منتقدان متخصص پرداخت. (بازرگان، ۱۳۸۳، ۹۷).
روش مبتنی بر اختلاف نظر متخصصان در این روش، اختلاف نظرهای ارزشیابان مختلف (موافق، مخالف) مورد تأکید قرار می‌گیرد. (کارشناسان دفتر همکاری‌های علمی بین‌المللی وزارت تعلیم و تربیه، ۱۳۷۹، ۶۱). تاجران از این الگو با عنوان الگوی ارزیابی مبتنی بر مدافعه یاد می‌کند. در این الگو ارزیابی به شیوه پروسه قانونی انجام می‌شود. به عبارت دیگر نظرهای متضاد در برابر هیأت منصفه، در جمع گروهی از متخصصان آموزشی و افرادی که برنامه برای آنها طراحی شده است، عرضه می‌شود و سپس دادرسی آموزشی به عمل می‌آید. این شیوه شامل چهار مرحله است:
الف: مرحله تدوین موضوع‌های مورد رسیدگی ب: مرحله انتخاب موضوع‌های مورد رسیدگی ج: مرحله تدارک مباحث د: مرحله دادرسی. (بازرگان، ۱۳۸۳، ۱۰۰).

نوع تحقیق

توجه زیاده‌تر این مقاله برحسب نیروی جوانان می‌چرخد و هدف اصلی آن پشت کار جوانان و سهم داشتن فعال آنها در آبادی کشور می‌باشد، جوانان همیشه تلاش می‌کند تا برای خود، خانواده و امید به آینده تلاش کند. به خاطر

های لازم برای دریافت لقمه نان و شغل مورد نظر شان وجود ندارد. در دنیای امروزی، کنار داشتن سواد آموزش حرفه نیز لازم و ضروری می دانم و بعد از اوقات رسمی اکثر جوانان، کارمندان و کسانی که مشاغل آزاد دارند باید مورد استفاده خود قرار دهند و این کار می تواند در اقتصاد خانواده و کمک به اجتماع مفید واقع شود. طوریکه به همه معلوم است سواد امروز کاملاً وابسته به تکنالوژی پیشرفته شده و اکثریت جوانان و کارمندان موفق به نوعی از تکنالوژی های که وجود دارند مورد استفاده خود قرار نمی دهند، چون نمی توانند. زیرا سواد دیجیتال مستلزم آشنایی با انواع تکنالوژی هاست.

باید جوانان تلاش بیشتر به خرج دهند و کوشش بیشتر نمایند تا پروگرام های خوب و بهتر کمپیوتری را یاد بگیرند تا بتوانند به راحتی از آن استفاده نمایند. زیرا اکثر جوانان که از مکاتب و پوهنتون ها فارغ می شوند بخاطر دریافت وظایف زیاد تلاش می نمایند و یک تعداد جوانان نمی توانند استخدام شوند.

بناء داشتن شغل به این جوانان زیاد کمک کرده می تواند تا برای خود و خانواده خود از طریق پیشه و کمال که در اختیار دارند استفاده نمایند.

کار می آورد و ارج می گذارد... قرآن و سنت دستورالعمل های قانونی، اجتماعی، معنوی، سیاسی، مدیریتی، اقتصادی مربوط به تمدن بشری، مذهبی و اخلاقی ارائه می دهند که می تواند راهنمای جوانان، در عرصه های مختلف دینی، اسلامی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی کشور باشد. در متون اسلامی دو نقش اصلی برای رهبران جوان وجود دارد. اخلاقیات یک رکن اساسی در رهبری جوانان اسلامی است. اخلاقیات در اسلام مجموعه ای از اصول معنوی است که تعیین می کند چه چیزی درست است و چه چیزی اشتباه است، درجه تعهد و مسئولیت یک مسئول نسبت به اخلاقیات، تاثیر به سزایی روی همکاران آن دارد.

یافته ها

در سال های اخیر بیکاری به یک مساله جهانی تبدیل شده که اکثریت جوانان با آن رو به رو شده اند و نبود شغل و بیکاری های پی در پی که جوانان با آن دست و پنجه نرم می کنند؛ دچار شده است. (نداشتن شغل، نداشتن مهارت شغلی، نبود مسلک، نداشتن حرفه، کمبود شغل ها در عرصه های مختلف، افزایش جمعیت و مهمترین نکته برای جوانان امروز این مساله است که آنها با وجود داشتن تحصیلات عالی از مهارت

نتیجه

پیدا می کنند که بتوانند با تغییرات اداره سازگار باشند. هنگام بروز مشکلات و موقعیت های جدید، بتوانند تفکر خود را تغییر دهند و از زوایای مختلف به موقعیت نگاه کنند و خود را به اندازه کافی بشناسند تا نقاط قوت و ضعف خود را درک کنند. جوانانی که خود را می شناسند، نه تنها می دانند که چگونه به مشکلات نزدیک شوند و حل کنند، بلکه توانایی همکاری با دیگران را نیز دارند؛ باید بدانند که چگونه به اطلاعات دسترسی پیدا کنند آن را تجزیه و تحلیل کنند تا مشخص شود که به چه معنی است و چگونه می تواند از آن استفاده درست کند؛ مهارت های ارتباطی مهم نیست که آینده یک فرد چقدر خوب باشد، اگر فرد نتواند به طور مؤثر ارتباط برقرار کند، بسیاری از مهارت های دیگر به او اهمیت نخواهد داشت.

پیشنهادات

همان طور که گفته شد، موضوعی که از آموزش توسط صاحب نظران مختلف ارائه گردیده در برخی موارد تفاوت های ناچیزی بین جوانان دیده می شود، برخی از این الگوها به فهم بهتر کمک خواهد کرد.

- ایجاد معلومات و شناخت های کاری جوانان؛
- افزایش رشد کارها در کشور برای

یکی از مهمترین مهارت های مورد نیاز برای مشاغل جوانان، کنجکاوی و علاقه به یادگیری است تا مشاغل مختلف را یاد بگیرند. قبل از اینکه جوانان وارد کار شوند، دائما به دنبال دانش چیز های جدید شوند. موفقیت جوانان در امر آموزش و تعامل آنها در آبادی کشور که این خود مهارتی است تا جوانان بتوانند پیشرفت خوبی نمایند؛ در گذشته، کارمندان فقط با مردم منطقه خود رو به رو می شدند، اکنون جوانان در سراسر جهان با مردم همکاری می کنند و از طریق سفر و ارتباط با مردم فرهنگ های مختلف، شهروندی جهانی را می آموزند. در حالی که سهم زیاد برای جوانان در اکثر کارها داده نمی شود، همین علت باعث شده تا وارد کار نشوند، جوانان برای موفقیت و پیشرفت مملکت احساس خوب و نیک دارند که اکثر آنها به راهنمایی و مشوره ها جهت بهبود اهداف مملکت و اداره اگر نیاز داشته باشند، بزرگان و اشخاصی مسلکی می توانند جوانان را راهنمایی کنند. به این معنی که جوانان باید در مشاغل خود انگیزه پیدا کنند و موفق باشند، تا بتوانند به راحتی با تغییرات مثبت سازگار شوند. بسیاری از شرکت ها همیشه نحوه انجام کارها را تغییر می دهند و به کارمندانی احتیاج

- (هفته نامه شهادت سال هشتم شماره ۲۲ نمبر مسلسل ۳۶۷):

- نوت ثقافت اسلامی نویسنده پوهنیار عبدالاحد "مسلم":

- کتاب تحت نام (راه نیکان) نویسنده مرحوم میرزا فیض محمد بخشی پنجشیری سال ۱۳۶۹:

- یسنا، یعقوب. (۱۳۹۹) آسیب شناسی عدم شناخت علم و روش پژوهش در افغانستان، روز نامه خامه، ۲۵ نوامبر:

- رنجبر، هادی و همکاران. (۱۳۹۱) نمونه گیری در پژوهش های کیفی نشریه SID، سال دهم، شماره ۳: - نظری، قدرت الله، ابوالقاسم، محمود، اعلامی، فرنوش، چابکی محمدی، رضا، قهرمانی، محمد. (۱۴۰۱) بررسی چالش های آموزشی، پژوهشی و سازمانی اعضای هیات علمی تازه کار دانشگاه قندهار افغانستان:

- فصلنامه علمی، پژوهشی سیاست علم و فناوری، سال پانزدهم، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۱، ایران:

قاسمی زاد، علی رضا. (۱۳۹۸) بررسی مشکلات دانشجویان در فعالیت های پژوهشی و ارائه راه حل مناسب، نشریه: پژوهش های تربیتی، دوره ششم، شماره دهم:

- شریفی، محمد شفیع، صمدی، اسدالله. (۱۴۰۱) موانع و چالش های تحقیق در پوهنتون کابل، کنفرانس ملی تقویت تحصیلات عالی، ادیتوریم پوهنتون کابل:

- صادقی، معصومه و همکارانش، (۱۳۹۲). تحلیل مشکلات حیطه دندان پزشکی و راهکار های اصلاحی آن در ایران، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی:

- مجله اعیان شماره ۳۸ سال ۱۳۹۴):

- مجله معلم شماره ۲۹ سال چاپ ۱۳۹۰):

- مجله عرفان عقرب سال ۱۳۹۴):

- معلومات اضافی گرفته شده از سایت گوگل و اینترنت.

جوانان و کارمندان؛

- توجیه جوانان و کارمندان در سطوح مختلف به منظور رفع نیازهای اجرایی و رفتاری آنها؛

- ایجاد تغییرات توسعه ای و بنیادی در عرصه های مختلف آموزشی؛

- استفاده از مشوره های اشخاص مسلکی

جهت بلند بردن ظرفیت کاری جوانان و کارمندان تا به کشور مؤثر واقع شوند؛

- گسترش ساحات کاری برای جوانان موفق و آموزش دیده؛

- داشتن پلان منظم کاری جوانان و نقش ارزنده آنها در عمران کشور؛

- اخذ مشوره و نظریات از جوانان در رابطه به بلند بردن تولیدات کشور؛

- سپردن مدیریت و رهبری ادارات مختلف به جوانان؛

- برنامه های تشویقی و تقدیر برای جوانان تشبث در نظر گرفته شود؛

- برای ارتقای ظرفیت جوانان برنامه های آموزشی در سطح داخل و خارج فراهم شود.

ماخذ:

- (علاقه بند، علی، میانی نظری و اصول مدیریت آموزشی، ویراست پنجم، روان سال ۱۳۸۷):

- (ماهنامه آموزشی برای مدیران، دوره نهم سال ۱۳۹۰):

- (کارشناسان دفتر همکاری های علمی بین المللی وزارت آموزش و پرورش، ۶۱، ۱۳۷۹):

معاون مؤلف سیداحمدجاهد "تلاش"

نقش مؤثر خانواده در بهبود ارایه تعلیم و تربیه در مدارس و مکاتب

بقیه گذشته

ارتباط والدین با مکتب ابتدا برای کودک دشوار است و بهتر این است که والدین و کارکنان مکتب با یکدیگر ارتباط مؤثر و مثبت داشته باشند تا کودکان احساس دل‌گرمی را تجربه کنند.

خانواده سازو کاری مهمی است که از طریق آن انتظارات والدین به فرزندان انتقال می‌یابد. با ورود کودک به مکتب، انتظارات والدین از فرزندان بیش‌تر معطوف به پیشرفت تعلیمی می‌شود؛ ولی کودک برای دستیابی به موفقیت تعلیمی، علاوه بر برخورداری از محیط آموزشی مناسب، نیاز به حمایت خانواده نیز دارد.

تحقیقات نشان داده است که تماس بین کودک خانواده، دوستان، جامعه و مکتب‌اش می‌تواند دست‌آوردهای علمی و اکادمیک وی را بالا ببرد.

توجه والدین به جلساتی که توسط کارکنان مکتب برای ارتباط با اولیا تشکیل می‌شود، یکی از مهم‌ترین راه‌های ارتباطی والدین

اهمیت ارتباط خانواده‌ها با مکتب همه ما شنیده‌ایم که مکتب خانه دوم شاگردان است و یک شاگرد معمولاً وقت زیادی خود را در مکتب سپری می‌کند؛ بنابراین اولیای شاگردان نقش مهمی در پرورش فکر، عقیده و هم‌چنین پیشرفت و شکل‌گیری شخصیت کودکان و نوجوانان دارند؛ به همین دلیل بسیار مهم است که والدین شاگردان، ارتباط مداوم و مؤثری با مکتب فرزند خود داشته باشند تا تعلیم و تربیت شاگردان مکمل شخصیت آنان باشد. در یک سال تعلیمی جلسات اولیا و مربیان بارها در مکاتب برگزار می‌شود، بسیاری از والدین اهمیت کمی برای این گونه جلسات قایل استند و به‌صورت معمول آن را نادیده می‌گیرند؛ اگر از والدین دلیل این طرز تفکر را پرسید، بیش‌تر آن‌ها معتقدند که در این جلسات حرف‌های تکراری گفته می‌شود، در حالی که واقعیت امر مسأله دیگری است.

• کمک مالی: گاهی در بعضی مکتب‌ها امکانات و بودیجه‌های محدودی وجود دارد و با تقسیم بودیجه بین والدین بدون اینکه فشار مالی به یک نفر تحمیل شود، می‌توان محیط آموزشی مجهزتر و فضای بهتری را برای کودکان فراهم نمود.

• ارتباط مداوم: بهتر است که ارتباطات والدین با مکتب تداوم داشته و مقطعی نباشد؛ چرا که روزانه آموزش‌های مختلفی به کودک داده می‌شود و فاصله‌گرفتن از مکتب، به روند رشدی و آموزشی فرزندان آسیب می‌رساند.

• تشکیل گروه‌های مجازی: با توجه به فراگیر شدن شبکه‌های اجتماعی، می‌توان برای ارتباط مداوم با والدین هم‌صنفی‌ها و معلمان از گروه‌های مجازی استفاده کرد. این امر می‌تواند کمک شایانی به والدینی که هر دو شاغل هستند، بکند و کم‌تر نیاز به حضور مستقیم والدین به مکتب احساس می‌شود.

• انجام امور خیریه: فعالیت‌های اجتماعی والدین در مکتب باعث ایجاد انگیزه و اشتیاق در کودکان می‌شود؛ علاوه بر این والدین می‌توانند از طریق برگزاری امور خیریه ارتباط مؤثر با کارکنان مکتب برقرار کرده و بسیاری از فعالیت‌های اجتماعی را به کودکان‌شان یاد دهند.

ارتباط والدین با محیط آموزشی فرزندان اگر مداوم و با هدف و همراه با کنترل احساسات باشد؛ می‌تواند در رشد

با محیط آموزشی فرزندان است و در این جلسات مسایل و مشکلات عمومی مکتب و فرزندان مطرح می‌شود که مهم‌ترین آن‌ها قرار ذیل استند:

• ارتباط با معلم: نظارت بر امور تعلیمی فرزندان از طریق ارتباط با معلم کودک میسر است؛ زیرا اوست که بیش‌ترین ساعات را در مکتب با کودک می‌گذراند و نقص‌ها و قوت‌های کودکان را می‌شناسد.

• شناخت والدین از دوستان و هم‌صنفی‌های فرزندان‌شان: همان‌طور که می‌دانید هم‌سالان تأثیر بسیار زیادی بر تربیت کودکان دارند؛ بنابراین ضروری است که والدین از نوع تربیت، سطح درسی و علاقه‌مندی‌های دوستان و هم‌صنفان کودک خود آگاه باشند و ترجیحاً دوستیابی کودک را به سمت کشش به شباهت‌ها و شخصیت‌های مکمل سوق می‌دهند.

• ارتباط با والدین شاگردان: والدین شاگردان یک صنف به‌طور معمول، مسایل مشترکی را تجربه می‌کنند که می‌توانند با در میان گذاشتن آن‌ها هم‌دیگر را در حل مشکلات یاری رسانند.

• آرامش و کنترل احساسات: بهتر است هنگامی که کودک در مکتب از نظر درسی یا اخلاقی دچار مشکل می‌شود والدین با آرامش با قضیه برخورد کنند و بدون موضع‌گیری و تعصب، عمق قضیه را بررسی کرده و اشتباهات فرزند خود را بپذیرند.

برای تهیه و تدارک و تکمیل امکانات آموزشی بستر مناسب برای رشد و پیشرفت شاگردان است. به‌طور کلی باید گفت مهم‌ترین هدف از برگزاری این جلسات، آموزش خانواده‌ها و هم‌چنین شناخت بهتر مشکلات و احتیاجات شاگردان در زمینه‌های گوناگون است.

هرگاه اولیا و مربیان شاگردان به صورت مداوم با یک‌دیگر در تعامل باشند، عملکرد رفتاری و آموزشی شاگردان به صورت مرتب مورد ارزیابی قرار گرفته و در پی آن شیوه‌های اصولی‌تری برای پیشرفت آن‌ها در نظر گرفته خواهد شد؛ زیرا شناخت صحیح از شخصیت شاگردان به معلم اجازه می‌دهد تا در تعامل با شاگرد موفق‌تر عمل کرده و در نتیجه ارتباط بهتر و مؤثرتری با او در مکتب داشته باشند.

در نتیجه گفته می‌توانیم که رابطه والدین با مکتب نشان‌دهنده احترام و توجه و اهمیت هم‌فکری برای رشد و تعالی فرزندان‌شان، در مهم‌ترین سال‌های پیش روی زنده‌گی آن‌ها خواهد بود؛ به‌طور مسلم شناخت دقیق از مشکلات و شخصیت شاگرد می‌تواند از بسیاری از مشکلات که مسیر آینده زنده‌گی کودکان و نوجوانان را دچار تغییر می‌کند، پیش‌گیری کرده و در پیشرفت تعلیمی، حل چالش‌های رفتاری، شناخت دقیق خواسته‌ها و نیازها و پرورش مهارت آن‌ها تأثیرگذار باشد.

اجتماعی و بهبود آموزش شاگردان تأثیر مثبت گذارد.

در واقع این جلسات به منظور تعامل سازنده بین مکتب و اولیای شاگردان ترتیب داده می‌شود؛ گاهی این جلسات با هدف شناخت بیشتر شخصیت شاگردان و بررسی مشکلات آن‌ها در خانه یا محیط‌های آموزشی برگزار می‌شود، ارائه راهکارهای روان‌شناسی، بررسی روش‌های مؤثر برای پیشرفت تعلیمی شاگردان و نقش محیط خانواده در این هدف از جمله بحث‌های است که در این گونه جلسات مطرح می‌شود؛ به همین دلیل تعامل و شناخت والدین و مکتب از یک‌دیگر خیلی مهم است؛ زیرا شناخت شخصیت، توانایی‌ها و مشکلات و چالش‌های شاگردان به ارائه یک مسیر درست و برخورد صحیح با شاگردان ختم می‌شود.

شاید بتوان گفت هدف اصلی از برگزاری این جلسات هم‌فکری، تلاش، هم‌یاری و همکاری برای پیشرفت در امر تعلیم و تربیه شاگردان است، آگاه کردن اولیا از مشکلات روزمره و چالش‌های شاگردان در جامعه امروز و تأکید بر نقش مهم والدین در به ثمر رسیدن تلاش‌های شاگردان برای کسب مهارت و انتخاب راه درست زنده‌گی، خیلی مفید است؛ زیرا تحکیم پیوند اخلاقی و عاطفی و وحدت بین اولیا و مربیان و استفاده از امکانات آن‌ها

ضرورت ارتباط خانه و مکتب

والدین وظیفه دارند به‌طور مداوم با مکتب ارتباط داشته باشند و باکسب اطلاعات کافی از وضع درسی و اخلاقی فرزندشان، تصمیم معقولی برای مشارکت در تربیت آن‌ها اتخاذ کنند. در برقراری ارتباط باید چند نکته را در نظر گرفت:

۱- والدین زمانی قادر خواهند بود نقش تربیتی خود را به‌نحو مطلوب ایفا کنند که با مکتب ارتباطی درست برقرار نمایند و از وضع درسی و رفتاری فرزندشان اطلاع کافی داشته باشند.

۲- والدین در موقع حضور در مکتب، همیشه باید حفظ آرامش را به‌عنوان یک اصل به‌خاطر داشته باشند؛ گاهی ممکن است پدر و مادر با مشاهده ضعف درسی در فرزندش و یا گریه‌های او که به‌خصوص در دوره ابتدایی بیش‌تر اتفاق می‌افتد، احساساتی شوند و به‌صورت خشن با مسئولان مکتب برخورد کنند که چنین حالتی در برقراری ارتباط، مؤثر نخواهد بود.

۳- والدین باید در مکتب به‌عنوان ولی حضور پیدا کنند، نه به‌عنوان فردی که در یک جای خاص، مسئولیت دارد؛ اگر پدر یا مادر شاگرد در وزارتخانه‌یی، مسئولیت وظیفه‌یی سطح بالایی دارد و در آن‌جا به‌عنوان رئیس ایفای وظیفه می‌کند و به‌تناسب مسئولیت، گاهی امر و نهی می‌نماید، نباید با همان انتظارات و تصورات وارد مکتب شود.

۴- ارتباط اولیا با مسئولان مکتب باید مستمر باشد. معنای استمرار این نیست که هر روز سری به مکتب بزنند؛ بلکه لازم است به‌طور مرتب در منزل به وضع درسی و رفتاری فرزند خود رسیده‌گی کنند.

عوامل مؤثر خانواده بر یادگیری شاگردان

تداوم موفقیت آمیز زنده‌گی همه انسان‌ها منوط به کسب یادگیری مثبت است؛ زیرا برای هر لحظه‌یی از زنده‌گی، رفتار خاصی لازم است که بدون آن پیشرفت امکان‌پذیر نخواهد بود؛ در این میان نقش والدین در مرحله یادگیری فرزندان و به‌خصوص در دوران نوجوانی بسیار مهم و حیاتی‌ست. فرزندان باید در رفتارهای منفی خود تجدید نظر نمایند و آنچه را که ندارند، به‌وجود آورند و رفتارهای نامطلوب را تغییر دهند. این تشکیل و تبدیل و تغییر رفتار، از راه عمل یادگیری و توسط پدر و مادر، معلمان و جامعه امکان‌پذیر است.

والدین و به‌خصوص مادران که زمان و فرصت بیش‌تری را در کنار فرزندان خود می‌گذرانند، باید تمام مساعی خود را بر آموزش مفاهیم و روش‌های جدید به منظور تغییر در رفتار و زنده‌گی فرزندان خویش به کار گیرند. برای رسیدن به این هدف باید ایده‌ها و روش‌های جدید به فرزندان‌شان ارائه دهند، تا آنان با

والدین و مریبان در این امر موفقیتی را نخواهند داشت. اکثر مادران با این مشکل مواجه‌اند که چگونه می‌توان فرزندان‌شان را برای آموختن موضوع خاص برانگیخت. در این رابطه نباید تردید داشت که آموزش سودبخش، می‌تواند بر مبنای رغبت‌ها و نیازهای فرزند انجام گیرد و فرزندان که برای آموختن برانگیخته شده است، راه یادگیری بهتری را در پیش خواهند گرفت. یادگیری که به یک وضع خاص اختصاص داشته باشد و در سایر موارد قابل استفاده نباشد، به گونه تقریبی بی‌فایده است. یادگیری زمانی ارزش مند است که در موارد مختلف زنده گی مؤثر باشد؛ بنابراین والدین باید بدانند چی روش‌هایی را به کار گیرند تا کاربرد آموخته‌ها، برای فرزندان‌شان ممکن و سهل گردد.

نتیجه‌گیری

هدف از نگارش مقاله حاضر آن است، تا مدرسان، معلمان و خانواده‌ها بدانند که ارتباط خانه و مکتب به چی اندازه بالای یادگیری شاگردان مفید است و از این رهگذر همه افراد جامعه بتوانند آینده خوبی را برای فرزندان‌شان داشته باشند. هر خانواده وظیفه دارد که فرزندان‌شان را برای فراگیری علوم مختلف شامل مکتب سازد، تنها شمولیت فرزندان در مدرسه، مکتب و نهادهای آموزشی کافی نیست؛ آن‌ها وظایف مهمی دیگری نیز دارند که همانا برقراری ارتباط با مدرسه و مکتب

یادگیری توصیه‌ها و به‌کارگیری آن‌ها به تغییرات رفتاری مثبت دست یابند. دراصل یادگیری تغییرات نسبتاً ثابت در رفتار است که به شکل پاسخ‌های تقویت‌شده از طریق تجربه و تمرین حاصل می‌شود؛ یعنی یادگیری سبب می‌شود که فرزندان بتوانند با محیط خود سازگاری یابند.

برای یادگیری و یاددهی وجود سه عامل ضروری است؛ این سه عامل عبارتند از:

۱- استعداد یادگیری

۲- فرصت و امکانات یادگیری

۳- رهنمای درست

والدین باید بدانند، فرزندان‌شان چگونه یاد می‌گیرند و چگونه می‌توانند در عمل، یادگیری آنان را رهبری کنند؛ هم چنین باید در ایجاد انگیزه و علاقه به یادگیری در آنان، اطلاعات کافی داشته باشند؛ زیرا یادگیری پایه زنده گی فردی و اجتماعی بوده و توسط همین استعداد است که افراد یک جامعه، آداب و رسوم اجتماعی را می‌آموزند و به رعایت آن‌ها می‌کوشند؛ علاوه بر این والدین باید بدانند که فرزندان‌شان چی تفاوت‌هایی با هم دارند (دختر، پسر، سن و ...) و سطح و وضع رشد و تکامل هر کدام از آنان چگونه است؟ میزان آماده‌گی‌های آنان برای یادگیری چقدر است و چگونه می‌توان این آماده‌گی را افزود؟ چرا که تا فرزند آماده‌گی لازم را به لحاظ بدنی، ذهنی، عاطفی برای یادگیری نداشته باشد،

است.

افراد سالم، مفید و دارای اخلاق اسلامی
مذول داشته‌اند و خانواده‌ها نیز باید
آگاهی‌های لازم را در باره موضوع‌های
که باعث تربیت فرزندان صالح می‌شود؛
حاصل نمایند.

در نهایت از کسانی که نظریات
خوبی برای نوشتن این مقاله علمی
برایم ابراز نمودند؛ سپاسگزاری مینمایم
و باید خاطر نشان بسازم که در زمینه
چنین موضوع‌ها باید تحقیقات علمی
بیش‌تری صورت گیرد تا بتوانیم یک
آینده خوبی را برای نسل‌های آینده
خویش داشته باشیم.

خانواده‌ها باید متوجه باشند که روند
آموزش فرزندان‌شان در خانه چگونه
است؟ کدام عوامل باعث امتناع کودکان از
رفتن به مدرسه و مکتب می‌شوند؟ و کدام
روش‌ها می‌تواند تأثیری بر علاقه‌مند شدن
فرزندان‌شان در رفتن به مدرسه و مکتب
داشته باشند.

خانواده موفق می‌داند، کدام رفتار و
احساسات‌شان برای بهتر شدن تربیت
فرزندان لازم است؛ چون فرزندان از ابتدای
تولد تا مراحل که خودکفا می‌شوند، متأثر
از خانواده است. آن‌ها می‌دانند که رفتار
و احساسات‌شان روی رفتار و احساسات
فرزندشان تأثیر منفی و یا مثبت می‌گذارد؛
به جای کنترل به همکاری نظر دارند و
به فرزندان‌شان عزت نفس می‌دهند.

همه می‌دانیم که مدرسه و مکتب خانه
دوم فرزندان ماست؛ پس داشتن رابطه با
این نهادها یک امر ضروری و مهم دانسته
می‌شود و دارای اهمیت زیادی نیز است.
والدین مسئولیت دارند که به‌طور مرتب
با مکتب ارتباط داشته باشند و با کسب
اطلاعات کافی از وضع درسی و اخلاقی
فرزندشان، تصمیم معقولی برای مشارکت
در تربیت آن‌ها اتخاذ کنند و نقش خود
را در تربیت افراد سالم و مفید در جامعه
ایفا نمایند.

در جهان امروزی و به‌خصوص جوامع
اسلامی توجه زیادی را بالای تربیت

منابع و مآخذ

- ۱- اولین، کلن. (۱۳۹۸). ارتباط خانه و مکتب. ترجمه مریم فضل‌ی خانی. نشر سرمشق.
- ۲- سیف، علی اکبر. (۱۳۷۸). روان‌شناسی پرورش. چاپ بیست و یکم، تهران.
- ۳- کدپور، دکتر پروین. (۱۳۹۶). روان‌شناسی یادگیری از نظر تا عمل. تهران.
- ۴- لطف آبادی، دکتر حسن. (۱۳۹۳). روان‌شناسی تربیتی. نشر گل‌های قم صفحانی زرین.
- ۵- ماسن، پاول. (۱۳۶۸). رشد و شخصیت کودک. ترجمه مهشید یاسانی. نشر مرکز.
- ۶- هونبای، گری. (۱۳۸۴). مشارکت والدین در آموزش و پرورش کودکان، ترجمه مهرزاد فراصتی.

ترتیب کونده: پوهنیاړ جگړن صمیم "ولیزاده"

نرم افزارهای ریاضی تاچه اندازه قابل اعتماد اند؟

چکیده

وسعت علم و سرعت خارق العاده نرم افزارهای ریاضی، در ترسیم انواع شکل ها و انجام محاسبات پیچیده، استفاده از آن را در امر آموزش ریاضی، اجتناب ناپذیر ساخته است. اما به مانند هر ابزار علمی دیگری، برای استفاده صحیح از این ابزار، شناخت نقاط قوت و ضعف آن ضروری است. در این مقاله تلاش صورت گرفته تا با ذکر مثال هایی، خوانندگان عزیز را با برخی از این موارد آشنا سازم.

کلید واژه‌ها: نرم افزار ریاضی، خطای نرم افزارها، مقایسه نرم افزارها

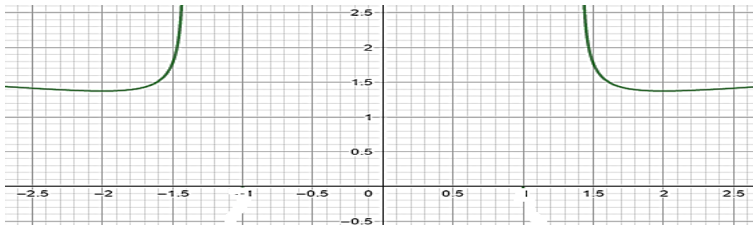
مقدمه

پیشرفت روزافزون و گستردگی کاربرد ریاضیات در سایر علوم، ما را متقاعد می سازد تا بکوشیم از هر ابزار مناسبی برای آموزش صحیح آن، به بهترین شکل ممکن استفاده کنیم. تجربه و تحقیقات نشان داده که در کنار کتاب های مناسب آموزشی، به کارگیری صحیح ابزار کمک آموزشی، سبب می شود که محصلین سریع تر و عمیق تر با مفاهیم ریاضی آشنا شده و دید وسیع تری نسبت به ریاضیات و کاربردهایش پیدا کنند و در هر دوره و رشته ای که هستند، ارتباطی آسان تر و منطقی تر با آن برقرار نموده، در نهایت یادگیری ریاضیات برایشان شیرین تر و جذاب تر شود. نرم افزارهای ریاضی یکی از مفیدترین ابزارهای آموزشی در عصر حاضر به شمار می آیند. و میتوانند ما را در رسیدن به آموزش ریاضی کمک نمایند. ابزاری که وجه تمایز اصلی آن از سایر ابزارهای کمک آموزشی، دقت، سرعت و وسعت عمل آن است. این ویژگی ها، استفاده از آنها را در عصر حاضر اجتناب ناپذیر کرده است. هم اکنون سال ها است که در کشورهای پیشرفته، نرم افزارهای مناسبی جهت آموزش ریاضیات در دوره لیسسه طراحی و مورد استفاده قرار می گیرد و خوشبختانه در سال های اخیر در کشور مانیز، توجه به اهمیت به کارگیری این قبیل نرم افزارها رو به رشد بوده است. لیکن باید توجه داشت که تجربه نشان می دهد، استفاده عجولانه و شتاب زده از تکنالوژی، همواره مشکل ساز بوده و نرم افزارهای ریاضی نیز از این قاعده مستثنی نیستند. بنابراین پوهنتون ها باید آگاهانه وارد این عرصه شوند. در ادامه با ارائه چند مثال، نشان می دهیم که چگونه ممکن است عدم آگاهی، ما را دچار خطا و سردرگمی می نماید. بنابراین، استادان محترم باید هم خود به این نکات توجه کنند و هم محصلین را در به کارگیری نرم افزارها به شکل صحیح هدایت کنند. ضمناً از آنجایی که خطاهای نرم افزاری در حوزه ترسیمات کمپیوترها به لحاظ کمی بیشتر و به لحاظ کیفی مشهودتر است، مثال های خود را به این حوزه اختصاص داده ام.

نمونه هایی از اشتباهات نرم افزاری:

مثال 1: می خواهیم گراف تابع نه چندان پیچیده $f(x) = \frac{\sqrt{x^2-1}}{\sqrt[3]{x^2-2}}$ را توسط نرم افزار ریاضی رسم کنیم. به این منظور، از نرم افزار که به نام درایو (Drive) کمک می گیریم. پس از انجام مراحل لازم، نتیجه به صورت شکل (1) است.

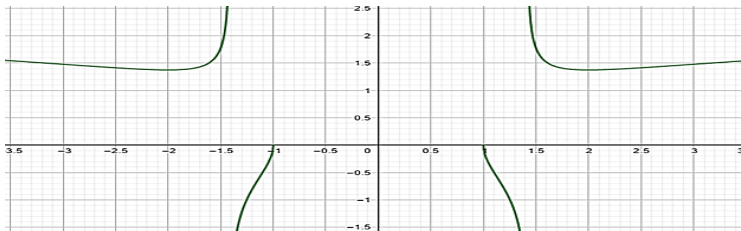
درنگاه اول، مشکل خاصی وجود ندارد. چون یک تابع داریم و یک نرم افزار که درنوع خود جزو نرم افزارهای مطرح است و به کمک آن، گراف تابع مورد نظر را رسم کرده ایم.

شکل (1)

اما آیا این گراف حقیقتاً گراف تابع مورد بحث است؟ پاسخ منفی است! با انجام چند محاسبه ساده درمی یابیم که ناحیه تعریف تابع عبارت است از: $D_f = (-\infty, -\sqrt{2}) \cup (-\sqrt{2}, -1] \cup [1, \sqrt{2}) \cup (\sqrt{2}, \infty)$ فقط شامل انتروال های $(-\infty, -\sqrt{2})$ و $(\sqrt{2}, \infty)$ است. بنابراین، نرم افزار درایو (Drive) گراف را کامل رسم نکرده است. شاید دل سرد کننده به نظر برسد. اما به هر حال واقعیت این است که، اگر از ابتدا هیچ ذهنیتی از رفتار تابع یا کم از کم ناحیه تعریف آن برای خود ایجاد نکرده باشیم، به راحتی دچار اشتباه می شویم.

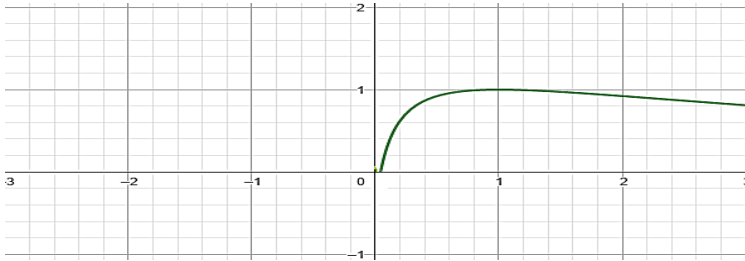
حالا گراف تابع فوق را با استفاده از نرم افزار جوجبرا (Geogebra) رسم می نمایم.

شکل (2)

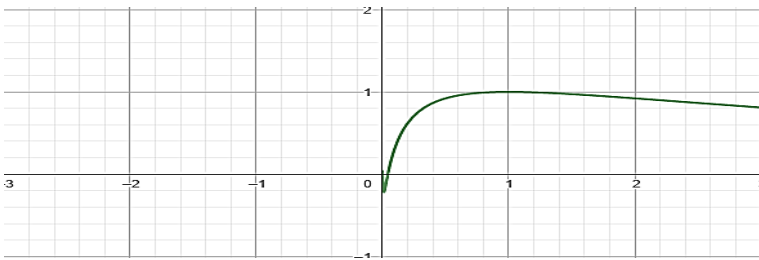
در نتیجه شکل (2) که توسط نرم افزار جوجبرا (Geogebra) رسم شده است. با محاسبه مشتق تابع f و انجام بررسی های لازم درمی یابیم که گراف اخیر، دقیقاً گراف تابع مورد بحث است.

مثال 2: این بار می خواهیم گراف تابع $h(x) = \frac{\sin(\ln(x))}{\ln(x)}$ را رسم کنیم. اما پیش از آن با کمی دقت مشخص می شود که دست کم عدد 1 جزو ناحیه تعریف این تابع نیست. اگر این بار نیز از نرم افزارهای جوجبرا (Geogebra) و درایو (Drive) کمک بگیریم، نتیجه در شکل 3 نمایش داده شده است.

شکل 3: الف

شکل 3: الف) نتیجه ترسیم گراف $h(x)$ توسط نرم افزار درایو (Drive)

شکل 3: ب

شکل 3: ب) نتیجه ترسیم گراف $h(x)$ توسط نرم افزار جوجبرا (Geogebra)

گراف رسم شده توسط جوجبرا (Geogebra) کاملاً پیوسته است در حالی که با کمی دقت در گراف رسم شده توسط نرم افزار درایو (Drive)، متوجه گسستگی در نقطه $x = 1$ خواهیم شد. بنابراین، اگر از ابتدا به ناحیه تعریف تابع توجه نمی کردیم، نرم افزار جوجبرا (Geogebra) ما را دچار خطا می کرد! البته اگر در مورد این مثال، از نرم افزارهای قدرتمندتری نظیر مپل (Maple) و ممتیکا (Mathematica) استفاده کنیم، خواهیم دید که این دو نیز گراف را پیوسته رسم می کنند! تا اینجا مشاهده کردیم که پاسخ یک نرم افزار به تقاضای ترسیم گراف که از آن می خواهیم، ممکن است ما را گمراه کند. اما شاید بهتر باشد در اینجا یک مثال امیدوار کننده هم بزنیم. زیرا اکثر اوقات، پاسخ غیرمنتظره ما را وادار می کند برای کشف حقیقت، حوزه مطالعات خود را گسترش دهیم. برای مثال، مجدداً تابع $h(x)$ را در نظر بگیرید. تصور کنید که از ابتدا می خواستیم بدون آگاهی از گراف تابع $h(x)$ ، ناحیه تعریف آن را یافته و سپس جهت اطمینان از صحت پاسخ، گراف $h(x)$ را با استفاده از یک نرم افزار، رسم کنیم. اگر شما یک محصل پوهنتون باشید، احتمالاً روش تان برای یافتن ناحیه تعریف $h(x)$ چیزی شبیه این خواهد بود:

با فرض $g(x) = \frac{\sin(x)}{x}$ و $f(x) = \ln(x)$ داریم $h(x) = g(f(x))$. پس با استفاده از ناحیه تعریف ترکیب دوتابع داریم:

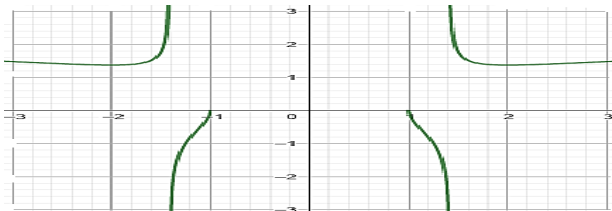
$$D_{g \circ f} = \{x \in D_f / f(x) \in D_g\} = \{x > 0 / \ln(x) \neq 0\} = \mathbb{R}^+ - \{1\}$$

در نگاه اول، این پاسخ با آنچه نرم‌افزار درایو (Drive) رسم کرده مطابقت می‌کند. اما شاید به طور تصادفی، متوجه نقطه‌ای به مختصات تقریبی $(-1, 3,6)$ بر صفحه نمایش کمپیوترشوید (عرض نقطه، تقریبی بیان شده است). این نقطه خارج از ناحیه تعریف تابع است. آیا این نقطه لکه‌ای بر صفحه نمایش کمپیوتراست؟ یا یکی از پیکسل‌های صفحه (LCD) سوخته است؟ با یک بررسی دقیق تردر خواهیم یافت که هیچ یک از این دو مورد نیست، بلکه درایو (Drive) این نقطه را نیز جزو گراف تابع f رسم کرده است! یعنی به راستی نقطه $x = -1$ نیز متعلق به ناحیه تعریف تابع است؟! بلی! پاسخ مثبت است. در حقیقت با توسعه بحث به آنالیز مختلط و مراجع به کتاب‌های مربوط درمی‌یابیم که تابع $h(x)$ برای $x > 0$ حقیقی مقدار و برای $x < 0$ مختلط مقدار است مگر در نقطه $x = -1$ که داریم:

$$h(-1) = \frac{\sin(\ln(-1))}{\ln(-1)} = \frac{\sin(i \cdot \pi)}{i \cdot \pi} = \frac{i \cdot \frac{e^\pi - e^{-\pi}}{2}}{i \cdot \pi} = \frac{e^\pi - e^{-\pi}}{2\pi} \approx 3,676077910$$

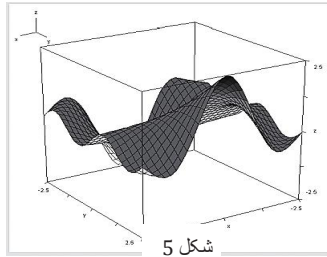
(i موهومی و e عدد نیپر است) یعنی در نتیجه یک عدد حقیقی است و بنابراین تعلق نقطه $x = -1$ به ناحیه تعریف تابع قابل توجیه است. در مورد این قسمت از بحث نیز نرم‌افزار میپل (Maple) و متمتیکا (Mathematica) نقطه $(-1, 3,676077910)$ را به نمایش در نمی‌آورد (شکل 4 را ببینید).

مثال: می‌خواهیم گراف تابع $f(x, y) = \frac{\sin(x, y)}{x}$ را رسم کنیم. اگر گراف این تابع را به کمک نرم‌افزار درایو (Drive) در مختصات دکارتی و با تنظیم $Number of Panels : (30, 30)$ و بدون تغییر در سایر تنظیمات رسم کنیم، نتیجه را در شکل 5 مشاهده کنید.

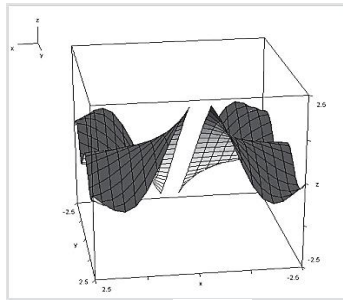
شکل 4

شکل 4: گراف تابع $h(x) = \frac{\sin(\ln(x))}{\ln(x)}$ حاصل به کارگیری نرم‌افزار متمتیکا (Mathematica)

شکل 5

شکل 5: گراف تابع $f(x, y) = \frac{\sin(x, y)}{x}$ رسم شده توسط نرم‌افزار دایو (Drive) ظاهراً تابع مورد بحث در محدوده ترسیم، یک تابع پیوسته است. اما قوانین تابع به خوبی بیان گرنای پیوسته بودن آن است.

شکل 6: گراف تابع $f(x, y) = \frac{\sin(x, y)}{x}$ رسم شده توسط نرم‌افزار دایو (Drive) پس از اعمال

اندک تغییر

در تنظیمات. سراسر محور y هاست. اکنون اگر تنظیم *Number of Panels* را به (20,20) تغییر داده، مجدداً گراف را رسم کنیم و سپس آن را اندکی به چپ بچرخانیم، ناپیوستگی تابع در سراسر محور y ها آشکار خواهد شد.

چند توصیه آموزشی و نتیجه گیری

همه ما آن قدر از توانایی نرم‌افزارها سخن شنیده ایم که با چند مثال نقض، از به کارگیری آن دلسرد نمی‌شویم. اما خوب است به این موضوع فکر کنیم که چه باید بکنیم تا کمتر دچار این گونه خطاها شویم. برای این منظور، بهتر است مواد زیر را در نظر داشته باشیم:

1) اساساً به سراغ کمپیوتر نرویم... تعجب نکنید. برخی اوقات استفاده از کمپیوتر توجیهی ندارد. مثلاً وقتی از خود می‌پرسیم. آیا تابع $h(x) = \frac{\sin(\ln x)}{\ln x}$ در $x = -1$ پیوسته است یا خیر، لزومی ندارد از کمپیوتر کمک بگیریم. زیرا قاعدتاً وقتی آشنایی ما با توابع در حد آشنایی با توابع نظریه $\sin(x)$ و $\ln(x)$ است، باید بدانیم که $h(x) = 0$ ، پس تابع $h(x)$ در آن نقطه ناپیوسته است و لزومی ندارد که برای مواردی از این دست، بلافاصله دست به دامان نرم‌افزارها شویم.

2) در مورد سئوالات اندکی پیچیده تر، سعی کنیم قبل از به کارگیری نرم‌افزار، کلیاتی از راه حل و احتمال جواب آن را در ذهن بپرورانیم. به عبارت دیگر، نگذاریم در تمام مراحل، کمپیوتر به جای ما

بی‌اندیشد، بلکه در حد امکان به گونه‌ای عمل کنیم که پاسخ کمپیوتر تأییدی برصحت افکارما باشد یا دست کم ما را به سمت پاسخ صحیح هدایت کند.

3) بهتر است حداقل با دو نرم افزار در حد متوسط آشنایی داشته باشیم تا در صورت لزوم، توسط هر دو نرم افزار به بررسی مسئله مورد نظر خود بپردازیم.

4) گاهی اوقات تغییر در بزرگ نمایی یا تغییر در ظرافت ترسیم می‌تواند راه‌گشا باشد (نظیر آنچه مثال 3 دیدیم) و نتیجه نهایی این که؛ نرم افزارها، مشاوران خوبی هستند که گاهی اشتباه می‌کنند. از آن‌ها کمک بگیریم ولی به آن‌ها تکیه نکنیم.

پی نوشت

1. البته طراحان نرم افزارها برخی از این موارد را اشتباه نمی‌نامند، بلکه آن را تنها سوء تفاهم می‌دانند که ناشی از عدم آگاهی کاربر از عملکرد نرم افزار در، آن مورد خاص است!

2. Drive
3. Geogebra
4. Maple
5. Mathematica

منابع

1. خاوری؛ بهروز وجهانتیغ؛ سمیه (1398). خود آموز نرم افزار *Derive* انتشارات دیباگران، تهران.
2. نرم افزارهای (*Geogebra*) نسخه 2 و 3، در ابـو (*Derive*) نسخه 1 و 6، متمیتکا (*Mathematica*) نسخه 7 و مپیل (*Maple*) نسخه 13.
3. سایت انترنتی <https://alatv.com/c/9>
4. دارابی ابراهیم مهندسی پایه تا دانشگاه انتشارات ایران .
5. حسام الدین محسن، شهرستان محمد هادی، شیخ حسن، درآبادیان مصطفی لطفی جبررشته علوم تجربی شرکت چاپ ونشرایران .
6. پکتاشی محمد هادی مهندسی سازمان انتشارات ارغنون تهران.
7. پورکازمی، محمد حسین ریاضیات عمومی و کاربردهای آن {ویرایش ۲} تهران

نظریه بحران‌های بین‌المللی

قسمت اول

چکیده

در کل بحران‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی، و بحران‌ها در مجموع می‌تواند بعد داخلی و بعد خارجی و یا هر دو بعد داخلی و خارجی را داشته باشند. بحران که در داخل مرزهای یک کشور اتفاق می‌افتد، یک بحران داخلی است، و نمی‌تواند بحران بین‌المللی به خود بگیرد، و اما زمانی که این بحران پای خود را از مرزهای جغرافیایی یک کشور فراتر می‌گذارد جنبه منطقه‌ای و بین‌المللی به خود می‌گیرد. چون تعداد زیادی از کشورها در آن آسیب می‌بینند. البته لازم به یاد آوری است که ما وضعیتی را می‌توانیم بحران بین‌المللی بنامیم که تعادل سیستم بین‌المللی یا تعادل سیستم‌های فرعی بین‌المللی را برهم بزند. منظور از برهم خوردن تعادل سیستم تغییر اجزای سیستم است، و اجزای سیستم‌های بین‌المللی همان دولت‌ها می‌باشند. در اینکه امروزه چرا بحران‌ها بسیار زود جنبه بین‌المللی به خود می‌گیرد باید گفت که وابستگی کشورها به یک دیگر و رشد و گسترش تکنالوژی و ارتباطات جمعی سبب شده است تا بحران‌ها بسیار زود تر جنبه بین‌المللی به خود بگیرد.

جمع آوری اطلاعات در مورد بحران‌ها و تجزیه و تحلیل آنها در گذشته‌ها صرفاً جنبه توصیفی داشت، و آن هم از طریق ارجاع به خاطرات شخصی پادشاهان، نوشته‌های ژورنالیستان، دست‌یافته‌های محققین صورت می‌گرفت. و نیز در روش سنتی، رابطه بحران‌ها به صورت علمی و عینی بررسی نمی‌شد؛ چون جمع آوری اطلاعات صرفاً حالت توصیفی داشت، و به محض اینکه بحران جدیدی رخ میداد، بحران قبلی به باد فراموشی سپرده می‌شد؛ یعنی هر یک از موارد بحران در نوع خود بی‌همتا و بدون تشابه در نظر گرفته می‌شد. اما امروزه مطالعات بحران‌های بین‌المللی بر پایه روش استقرایی و قیاسی استوار است، و امکان تشابه‌سازی بحران‌ها می‌تواند در شناسایی آنها به ما کمک کند.

کلیدواژه‌گان: تعریف بحران، ضرورت مطالعه بحران‌ها، مدیریت بحران‌های بین‌المللی، بحران‌ها در بستر تاریخ

بحران‌ها چالش و مشکل است که در روند محیط‌های داخلی و خارجی یک بحران مورد تحلیل قرار می‌گیرد، در تحلیل بحران‌ها استراتژی پایه‌گذاری می‌شود که بتواند نخبگان را برای رسیدن به اهداف تعیین شده به مدیریت بحران یاری رساند. بر این اساس مدیریت بحران اقدامی است که در بسیاری موارد شبیه به جنگ محدود است و هدفش نه محو کامل جنگ، بلکه کاهش و ممانعت از تکرار جنگ‌ها می‌باشد.

در تعریف بحران نظریه واحدی وجود ندارد، در کنفرانس علمی که در سال (۱۹۶۷م) در پوهنتون پرینستون بحران‌های بین‌المللی با شرکت دانشمندان و اساتید روابط بین‌الملل و علوم سیاسی تشکیل گردیده بود. شرکت‌کنندگان در این کنفرانس علمی، بر این نظر بودند که تعریف بحران بستگی به یک سلسله مسایل جانبی مربوط به مسایل بحران‌ها دارد. برای نمونه بحران‌ها را میتوان به بحران‌های ملی، منطقه، بین‌المللی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، نظامی و غیره تقسیم کرد، و بحران‌ها که ما از آن صحبت می‌کنیم عموماً بحران ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی می‌باشند. البته مشخص گردد که دولت‌ها مستقیماً بین بحران‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی تا حدودی زیاد دخیل می‌باشند؛ چون یک بحران داخلی که در یک کشور به وجود می‌آید، میتواند عواقب و آثار بسیار تعیین‌کننده‌ای در خارج از مرزهای آن کشور داشته باشد، و همواره ما شاهد بحران‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی هستیم.

تعریف بحران

به طور نمونه چند تعریف از بحران که قرار ذیل می‌باشد:

۱- تعریف بحران عبارت است از: وضعیت

ناپایدار و متزلزل که در چارچوب آن، تغییر قطعی (بهتر یا بدتر) در شرف وقوع است.

۲- تعریف بحران عبارت است از: هر

نوع بی‌ثباتی که به تغییرات اساسی منجر شود.

۳- تعریف بحران عبارت است از: شرایط،

اوضاع یا دوران خطرناک و فاقد اطمینان باشد.

۴- تعریف بحران عبارت است از: بحران

شرایط جدید است که از کنش و واکنش چند رویداد ایجاد می‌شود.

بحران مثل هر کلمه دیگر در حوزه علوم

اجتماعی تعریف دقیق ندارد. با این حال، دو روش برای فهم بحران‌ها وجود دارد که هر روش تعریف خاصی از بحران ارائه کرده است.

۱- روش سیستمیک. ۲- روش تصمیم‌گیری.

۱- روش سیستمیک: در روش سیستمیک

بحران عبارت است از: یک دسته حوادث و وقایعی که به سرعت حادث گردیده و تعادل و موازنه را در سیستم کلی بین‌المللی یا سیستم‌های فرعی آن بیش از حد برهم زده و چانس و امکان تشدید تخاصم در سیستم را افزایش می‌دهد. کاربرد روش سیستمیک کنت والتز پدر مکتب نیو واقع‌گرایی با بررسی سیستم‌های دو قطبی و چند قطبی معتقد است، که در سیستم‌های دو قطبی استمرار و فشار بحران بوده

بیايد؛ يعنی پټانسېل بروز بحران در این نوع سیستم ها بیشتر است.

۲- سیستم های پایدار که بحران های پی در پی را با مدیریت و بدون توسل به جنگ مهار مینماید و پتانسل آن برای بروز بحران کم میباشد.

ضرورت تحقیق و مطالعه بحران ها

بحث در حوزه ای علوم اجتماعی و به عنوان ضرورت مطالعه و تحقیق مورد نظر، وجود دارد که کم کم به کلیشه ای ملال آور تبدیل شده است؛ با این حال از آن گریزی نیست. زیرا ماهیت علوم اجتماعی از جنس معرفت است. همین معرفت موجب شده تا علوم اجتماعی برای جا نماندن از قافله حل مسئله خواهی بشر و کار بردی بودن، تلاش دو چندان برای اثبات ضرورت وجود خویش ارایه کنند؛ در حالی که علوم مانند طب، انجینیری، ساینس و غیره به دلیل کار برد های تجربی و آزمایشی موضوع و ماهیت شناخت آنها هیچ ضرورت در ارایه آن ندارند.

با این حال مطالعه بحران از این شانس برخوردار است، که با همان عنوان کلمه بحران، خود دلیل خود را اثبات کند. اهمیت مطالعه بحران دقیقاً در اهمیت بحران های بین المللی به اندازه ای است که هر اندازه در زمینه آن تحقیق صورت بگیرد، و لو پیشرفت در شناخت موضوع بسیار کند باشد، باز هم کم است.

علاوه بر این برخی علل دیگر را نیز میتوان در ضرورت مطالعه بحران ها برشمرد از جمله درک علل بحران ها، تحول آنها، رفتار بازیگران و نتایج بحران ها تنها با بررسی منظم آنها از طریق مطالعه و تحقیق

و بروز بحران ها در آنها متنوع میباشد. این امر به دلیلی است که در یک سیستم دو قطبی به علت استمرار نیروهای طرفین در مقابل یکدیگر، احتمال اینکه هر حرکت برای به وجود آوردن یک بحران با واکنش جدی دیگر رو به رو گردد، امکان توسل به چنین حربه ای را کاهش می دهد. اما در سیستم های چند قطبی، یک دولت می تواند برای پیشبرد اهدافش بحرانی را ایجاد نماید، و با واکنش تند طرف مقابل تا حدود هم مواجه نباشد.

۲- **روش تصمیم گیری:** در این روش، به تصمیم گیرندگان توجه صورت گرفته و نگرش و کیفیت تصمیم گیری و رفتار آنها مورد مطالعه قرار می گیرد. نوع واکنش تصمیم گیرندگان بستگی به درک و فهم آنها دارد. برای اینکه یک محقق بتواند وضعیت و کیفیت یک بحران را تشریح و تحلیل نماید، باید تحلیل خود را از دیدگاه کسانی که عملاً در تصمیم گیری بحران شرکت دارند، بررسی نماید، و آنچه که بحران است. از این دیدگاه، بحران یک متغیر و محرک است که باعث کنش و واکنش میشود.

دانشمند به اسم کنت والتز از این مقایسه دو نتیجه ذیل را مطرح کرده است:

- ۱- شکل و ترکیب سیستم های بین المللی بر تنوع بحران ها تأثیر گذار است.
- ۲- همین بافت مذکور، احتمال مواجهه و مقابله مستقیم میان بازیگران سیستم ها را تعیین میکنند.

به لحاظ نظم، دو نوع سیستم وجود دارد:

- ۱- سیستم های ناپایدار که با بروز یک بحران کوچک، ممکن جنگ به وجود

تفسیرهای آنها تنها به جنبه‌ای از بحران می‌اندیشد که در شمول مسئله ای حاد و اضطرابی قرار می‌گیرد. در نتیجه هر نوع رویدادی را که در شرایط زمان خاصی اذهان عمومی را بارها به خود معطوف میکند، با لغت بحران توصیف میکنند. مطالعه بحران‌ها و بررسی شیوه‌های مدیریتی و تصمیم‌سازی در مورد آن‌ها در نظام بین‌الملل و جهانی پیچیده کنونی از جهات گونه‌گون حائز اهمیت است. شناخت و درک ریشه‌ها و علل بروز و ظهور بحران‌ها، انواع بحران‌ها و پیامد های آن از یک سو، و همچنین شناسایی راه‌های مدیریتی و تصمیم‌سازی در مواجهه با بحران‌ها از سوی دیگر، ضمن آنکه فهم جامع‌تری از محیط نظام بین‌الملل فراهم می‌سازد، میتواند در جلوگیری از بروز بحران‌ها و به حداقل رساندن آثار منفی آنها یاری رساند.

پیشرفت سریع تکنالوژی به خصوص در زمینه صنعت حمل و نقل و ارتباطات در نیمه دوم قرن بیستم میلادی، علاوه بر آنکه موجب افزایش روابط بین‌کشورها و ملت‌ها شد، بر پیچیدگی اوضاع نیز افزود و موجب شد، تا جنگ‌های محدود گسترش یافته و حتی به خارج از منطقه نیز سرایت کنند، به طوری که برخی مخاصمه‌های دو جانبه و بین‌المللی تبدیل شدند. موضوع دیگری که موجبات نگرانی بیشتر را فراهم آورد، پیشرفت تکنالوژی انواع سلاح‌های نظامی و به خصوص ظهور سلاح‌های اتومی و کشتار جمعی بود که شکل و ماهیت جنگ‌ها را دگرگون، و خسارات مادی و انسانی را چندین برابر

علمی امکان پذیر است. دیگر این که آگاهی ناشی از مطالعه علمی بحران‌ها میتواند اجتناب از بحران یا استراتژی آن و در نتیجه به حداقل رسیدن آثار نامطلوب آن را آسان کند. اگر داده‌های که مطالعه بحران‌ها به دست میدهند با آنچه در بحران‌ها گفته میشود، و همچنین با رفتار دولت‌ها در وضع بحرانی انطباق داشته باشد، پایه معتبری برای پیش‌بینی شکل اجتماعی بحران‌های آینده به دست می‌آید.

در همین راستا بعضی صاحب نظران دلایل دیگری برای ضرورت مطالعه بحران‌های بین‌المللی آورده اند. اول اکثر نوشته‌های تاریخ در مورد بحران‌های بین‌المللی و رویداد های عمده جهانی صرفاً به توصیف واقعه مورد نظر پرداخته و به دلیل فقدان تحلیل تطبیقی آنها به موازات شرح رخداد، فاقد ارزش علمی - تحلیلی مورد نظر برای یک خواننده مشتاق به دستیابی تجربه‌های مربوط به آن بحران است. دوم این که بیشتر نویسندگان تاریخی متمایل به این طرز فکر هستند که هر یک از موارد بحرانی در نوع خود بی‌سابقه و بی‌همتا است و هیچ ربطی به بحران‌های گذشته و آینده ندارد. در آن صورت جای شگفتی نخواهد بود، که ما آگاهی‌ها و اطلاعات اندکی در مورد بحران‌ها جمع کنیم؛ و در نهایت اینکه به نظر میرسد مفهوم عمومی به دست آمده از بحران زمینه را برای ابهام فراهم می‌سازد. از آنجا که بیشتر تحلیل‌گران و مفسران در تعریف و توجیه کلمه بحران تا اندازه‌ای کوتاهی کرده‌اند. و خواننده مقالات و

همراه بوده است. ایالات متحده امریکا پس از حادثه یازده سپتامبر ۲۰۰۱م با اتخاذ رویکرد یک جانبه گرایانه و اقدام به تجاوز و جنگ در افغانستان و عراق تحت عنوان مبارزه با تروریسم، به تجاوز و مداخله‌های گسترده پرداخت و فضای جهان را متشنج و ناامن کرد. شرایط و رخداد های از این دست، نشان از آن دارد که دوران جدید را نمیتوان آرام تلقی کرد و جهان در قرن بیست و یکم میلادی با بحران‌های جدیدی مواجه است.

کرد. برخی از نظریه پردازان بر این باور بودند، که در جهان پس از پایان جنگ سرد و فروپاشی نظام دو قطبی از رقابت ها کاسته خواهد شد. و با جهانی آرام‌تر مواجه خواهیم بود، ولی بر خلاف انتظار، جهان شاهد دور جدیدی از رقابت ها برای تعریف نظام بین‌الملل در شرایط نوین شده است. ظهور بحران‌های جدید در مناطق مختلف جهان و استمرار درگیری‌های پیشین در منطقه خاورمیانه و قاره افریقا همواره با نگرانی‌های جدی